...ҮҮДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...рят-Монголой
...НЭН

...й Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно ...оведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 43 (7951)
ФЕВРАЛИИН
19
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

Коммунизм байгуулха агуу ехэ уг зорилгоёо түйлаха үүсхэн зохёохы хүсэн, айхабтар ехэ шадал, эрид зориг манай партида хүсэд бии юм. Хүн түрэлтэнэй бүхы түүхэдэ энээнһээ нангин зорилго гэжэ байгаагүй юм, байнашьегүй.

(Партиин XX съездэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл. КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ).

...ветскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд

...алиин 16-най үглөөнэй заседани

...ин 16-най үглөөнэй заседа... нүхэр **А. И. Кириченко** ...эр һууба. Мандатна ко... Түрүүлэгшэ нүхэр **А. Б.** ... хэһэн элидхэл шагнаг...

...ан үнгэргэгдэһэн тоосоото... партийна суглаанууд, ...окружной, городской, об... ...хизаарай партийна конфе... ...ба союзна республика... ...партиин съезднүүд парти ...емократиие саашадань үр... ...гэрүүлгын оршон байдал... ..., партийна ниитын айхаб... ...эбхиие, коммунистнуудай ...алтые, большевистскэ ёһо ...үнэн сэхээр баримталдаг ...рэг ажал мэдэдэг ба ду... ...нуудтай эбсэдэггүй бай... ...улба. Жиирэй коммунист... ...ференцинүүд ба съезднүү... ...адууд хүтэлбэрилхы пар... ...нуудай хүдэлмэриие али ...һаань зүбшэн хэлсэжэ, ...а культурна байгуулалтын ...уулагдаха партийна хүдэл... ...одото зорилгонуудые тэ... ..., партийна комитедүүдые, ...элэн КПСС-эй XX съез... ...адуудые һунгаба, — гэжэ ... хэлэнэ.

...съездын делегадуудые һун... ...хы партийна организаци... ...ртиин Уставай эрилтэнүү... ...нягтаар сахижа үнгэргэг... ...мандатна комисси тодор... ...һунгалтануудх хаагдамал ...голосованяар болоо. Съезд... ...һан делегадууд шуха... ... олонхи голосуудые абаа ...алта харуулба. Съездэ ... бүхы делегадуудай эрхэ ...е зүб гэжэ комисси тог... ... нүхэр Аристов хэлэбэ. ... шиидхэхы голостой ...адууд, зүбшэхэ голостой ...ууд һунгагдаһан байна. ...X съездынхидэ орходоо 77 ...он байха юм. Коммунисти... ...ийн гэшүүдэй улам олон ...йһаниие тус баримта гэр...

...үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг ...уд энээнэй урда тээхи съез... орходоо XX съездэ нилээд ..., 2,7 дахин олон хүдэлмэ... 2 дахин олон колхознигууд ...байлсана.

...адуудай партийна стажые ...н баримтануудые нүхэр ...харуулба. Агуу ехэ Октябрь... ...алистическэ революциин ур... ...ртида ороһон 22 делегадууд ...байлсана гэжэ тэрэ тэмдэг...

...тна комиссиин элидхэлые ...н һаналтайгаар батална.

... түрүүлэгшээр һуугша ха... ...эр **Б. Берудтэ** үгэ үгтэбэ. ...делегадууд тэрэниие айхаб... ...унаар угтана.

... **Берут** Польско нэгэдэмэл ...ришэнэй партиин, польско ...шэн ангиин, польско ара... ... КПСС-эй XX съездые ха... ...амаршална. Польско хүдэл... ... анги ба тэрэнэй парти 50 ...лэй турша дотор КПСС-тэй ...нүй нягта холбоо барисаа... ...а. Хамта хэһэн революцион... ...лынь, идейнэ талаараа нэ... ...рилготой байһаниинь, аха... ...оёнь хани барисаан тэдэ... ... түрэл, дүтэ болгодог.

... туйлаһан амжалтанууд ...радай Польшын саашанхи ...тын хараанууд тухай, тодор... ...хэлэбэл, промышленна про... ... таба дахин ургаһан тухай, ...ажахын али бүхы һалбари... ...туйлагдажа байгаа амжалта... ...хай, элүүрые хамгаалгын, ...эй ба культурна байгуулал... ...жалтэ, хүн зоной ниитэ ажа... ..., нилээд ехээр һайжарһан ...КПСС-эй XX съездын үмэнэ, ...лхэйн ажалшадай урда бидэ ...р хэлэжэ шадаха байнабди. ...а советскэ хани нүхэд, аха... ...нарай үзүүлһэн туһалам... ... үрэ мүн, гэжэ нүхэр Берут ... Советскэ арад өөрынгөө ...иг тэмсэлэй жэшээгээр, ... туйлалтануудаар социа... ...айгуулха, бүгэдэниитын эб ...дал бэхижүүлхэ агуу ехэ хэ... ...миллион польско хүдэлмэ... ..., таряашадые ба интеллиген... ...гжуулна.

...скэ Союзай Коммунистическэ ...арксизм-ленинизмын хама... ...гша үзэл сурталые хүгжөөхэ, ... хүдэлмэриие бодото һай... ...уулха талаар бүхы комму... ...скэ ба хүдэлмэришэнэй пар... ...а үльгэр жэшээ харуулна гэ... ...һань нүхэр Берут хэлэнэ.

...р Хрущевой элидхэл соо харуулагдаһан Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ажал ябуулгын айхабтар ехэ программа манай ороной ажалша ниитын дунда шэнэ ехэ дэбжэлтэ үүсхэхэ, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые улам эдэбхитэй болгохо байна гэжэ нүхэр Берут тэмдэглэнэ. XX съезд хадаа Советскэ Союзай ба тэрэнэй бүхы социалистическэ наһанууудай улам саашадаа һалбаран хүгжэхэ хүсэ ехэтэ нүхэсэлынь мүн болохо байна. Тэрэшэлэн манай бүхы лагериин нэгэдэлые, эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байгаа бүхы арадуудай хани барисаае, прогрессэй ба социализмын хүсэнүүдые бэхижүүлхэ найдамтай нүхэсэлынь болохо юм.

Бүхы дэлхэй дээрэ үнэн зүб ёһо гуримай ба эб найрамдалай түшэг тулгуури болгошо агуу ехэ Советскэ Союзай хүндэлэлдэ, хамаг ажалшадай замые туяатуулагша гэрэлтэ одон—Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хүндэлэлдэ нүхэр Берудэй юрөөл табихадань, съездын делегадууд нэрьемэ шангаар альга ташаба.

Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй зүгһөө нүхэр **А. Новотный** амаршалгын үгэ хэлэбэ. Делегадууд тэрэниие мүн халуунаар угтана. Советскэ Союзай арадуудта чехословацка арадай ахадүү ёһоной халуун амаршалгые, хани барисаанайнгаа үнэн сэхэ байһан тухай найдуулгые нүхэр Новотный дамжуулан хүргэнэ.

Арадуудай хоорондо эб найрамдалые тогтоохын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзай ба тэрээнтэй хамта ябалсаһан демократиин лагериин оронуудай элитэ ехэ амжалта туйлаад байһан үедэ, коммунизмын мүнхэ үзэл сурталай бүхы дэлхэй дээрэ илалта түгэлдэрөөр дэлгэрэн мандажа байһан үедэ КПСС-эй XX съезд боложо байна гэжэ нүхэр Новотный хэлэнэ.

Экономическа хүгжэлтынгөө айхабтар ехэ түсэбүүдые дүүргэхын тула Коммунистическэ партяар хүтэлбэрилүүлһэн советскэ арадай хэжэ байгаа тэмсэлые Чехословакиин ажалша ниитэ тон ехээр һайшаан дэмжэнэ. Өөрынгөө хүндэ промышленностиие саашадань хүгжөөхэ, арадайнгаа бүхы ажахыда түрүү техникые нэбтэрүүлхэ, хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриие элитэ ехээр дээшэлүүлхэ талаар советскэ арадай гаргажа байгаа айхабтар ехэ оролдолгые манай ороной ажалшад тон анхаралтайгаар ажаглан харана. Яахадааб гэхэдэ, экономикоёо хайшан гэжэ хүгжөөхэб, арадайнгаа ажаһуудалые яагаад һайжаруулхаб гэжэ тэдэ бүгэдэнь элеэр харуулна ха юм.

Мүнөө үедэ манай арад өөрынгөө хоёрдохи табанжэлэй түсэбые дүүргэжэ эхилэнхэй. Ажалшадаймнай саг үргэлжэ ехэдэжэ байгаа үүсхэл оролдолго, урдаа табиһан зорилгонуудые дүүргэхын тула тэдэнэй гаргадаг эршэ зориг арадай демократическа Чехословакиин саашанхи хүгжэлтын бата найдабари мүн.

Эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар Советскэ Союзай ябуулдаг гадаадын политикын тон ехэ удхашанартай байһан тухай нүхэр Новотный хэлэнэ. Советскэ Союзай оруулһан дурадхалнуудые арад зон айхабтар ехээр дэмжэнэ гэбэ.

Советскэ Союзай гадаадын политикые бүхы дэлхэйн арадууд айхабтар ехээр һайшаана, яахадааб гэхэдэ, тэрэ хадаа арад зоной үндэһэн гол эрилтэнүүдтэй зохилдоно.

Советскэ Союзтай ахадүү ёһоной хани барисаатай байхада ямар үрэ гарадаг бэ гэжэ чехословацка арад өөрынгөө түүхын дүй дүршэл дээрэһээ һайн мэдэнэ. Эгээл тиимэһээ «Советскэ Союзтай хэтэ мүнхэдөө хамта ябахабди!» гэжэ манай ажалшад үнэн зүрхэнһөө хэлэдэг. Дайнай хархис хүсэнүүдые эб найрамдалай хүсэнүүдэй илахын тула Советскэ Союзтай нэгэн хамта тэмсэжэ байһанаараа бидэнэр омогорхонобди.

Коммунизм байгуулжа байгаа агуу ехэ Советскэ Союзда алдар соло, Советскэ Союзай баатарлиг Коммунистическэ партида алдар соло гэһэн А. Новотнын түгэсхэлэй үгэнүүдые съездын делегадууд нэрьемэ альга таширалгаар угтаба.

Үглөөнэй заседани дээрэ КПСС-эй тоосоото элидхэл тушаа нүхэр **А. Н. Ларионов** (Рязанска парторганизаци) түрүүшээр үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй XX съезд дээрэ хэгдэһэн партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые манай парти, бүхы советскэ арад патриотическа омогорхолтойгоор, айхабтар ехээр һайшаан угтаһан байна,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.—Нүхэр Хрущевой элидхэл дотор манай ороной дотоодын ба уласхоорондын байдалда али бүхы талаһаань гүнзэгы шэнжэлэл хэгдэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй һүүлээр хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар Рязанска партийна организациин хэһэн хүдэлмэри тухай үгэ хэлэгшэ хөөрэжэ үгэбэ. Хүдөө нютагуудай ажалшад хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлһэн, ороһо таряа, овощь, һү ехээр абаһан байна. Область дотор кукуруза ехээр тарижа ургуулагдана, малай тоо толгой олошорно, олохон колхозуудай экономико бэхижүүлэгдээ. Воронежско областиин ажалшадай жэшээгээр рязанска колхознигууд энэ жэлдэ мяха, хартаабха, һү абалгаяа хоёр дахин ехэ болгохо, зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа XX съездын Директивэнүүдэй проектээр хараалагдаһан даалгабариие нэгэ жэл соо дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй һайн кадрнуудтай байһамнай, хүн зоной дунда хүдэлмэри ябуулха талаар областиин олохон партийна организацинуудай һүүлэй үедэ олоһон дүй дүршэл—эдэ бүгэдэ абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэдэмнай шиидхэхы нүхэсэл боложо үгэнэ гэжэ нүхэр Ларионов онсо тэмдэглэбэ. Малажал гээшэ хүдөө ажахын шиидхэхы һалбари мүн гэжэ хараадаа абаһан 14 мянга тухай хүбүүд, басагад фермэнүүдые даагшанараар, бригадирнуудаар, һаалишадаар, тугалшадаар, малшадаар ажаллахаяа ошонхой.

Һүүлэй хоёр жэлэй турша дотор дүрбэн мянга шахуу коммунистнууд колхозуудай фермэдэ ажаллахаар ошобо. Областиин малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ мүнөө үедэ 25 мянган хүн хабаадалсана.

— Абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула рязанска партийна организаци, манай областиин ажалшад хамаг бүхы хүсэ шадалаа гаргажа, манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха байха,—гэжэ түгэсхэлдөө нүхэр Ларионов мэдүүлнэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл дотор Советскэ Союзай гадаадын ба дотоодын политикын талаар гүнзэгы шэнжэлэл хэгдээ гэжэ нүхэр **С. Бабаев** (Туркменскэ парторганизаци) тэмдэглэбэ.

Промышленностиие, хүдөө ажахые ба культурна байгуулалтые хүтэлбэрилхэ талаар партийна организацинуудай хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дундануудые нүхэр Хрущев тон зүбөөр элирхэйлһэн байна гэжэ нүхэр Бабаев хэлэнэ. Эдэ дутагдалнууд туркменскэ партийна организациншье хүдэлмэридэ бии. Республикын партийна организаци ажахыгаа үшөөл халирхайгаар хүтэлбэрилнэ гэжэ һаяхан үнгэргэгдэһэн районно, городской, областной конференцинүүд дээрэ, Туркменистанай Коммунистическэ партиин съезд дээрэ делегадууд зааһан юм. Эгээл тиимээр хүдэлмэрилһэн дээрэһээмнай наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтанууд мүнөө хүрэтэр һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ, зарим предприятинууд үнгэрһэн жэлдэ түсэбөө дүүргээгүй, 1955 ондо хлопок бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэб дүүргэгдээгүй.

1955 онойхитой сасуулхада, 1956 ондо хлопок үйлэдбэрилгые 45 процентээр дээшэлүүлхэ зорилго манайда табигданхай. Энэ зорилгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула республикын партийна организаци бүхы хэмжээнүүдые абаха юм. Нефть бүлэн абалгые дээшэлүүлхэ тон ехэ арга боломжотойбди. Шэнэ табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проект дотор нефть бүлэн абалгые 1,3 дахин ехэ болгохо гэжэ хараалагдаһанай орондо 1,6 дахин ехэдхэжэ боломоор байна.

Удаань нүхэр **И. В. Капитонов** (Московско парторганизаци) үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитет партийна организацинуудые бэхижүүлжэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые улам дээшэлүүлдэг байгаа, парти ба правительствын шухала шухала тогтоолнуудтай танилсуулжа, манай партиин шиидхэһэн асуудалнуудые тэдээндэ мэдүүлдэг байгаа. Манай ЦК тэдээндэ хандажа, тэдээнтэй зүбшэжэ байна гэжэ коммунистнууд ойлгодог, мэдэрдэг һэн. Ушар иимэһээ табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ партиин гэшүүд ба кандидадууд зоригжоп тэмсэдэг. ЦК-гэй Пленумүүдэй материалнуудаар, парти ба правительствын гаргаһан тогтоолнуудаар манай бүхы парти хүмүүжэдэг байгаа.

Олониитэтэй холбоо барисаагаа улам үргэдхэхэдэ, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлэй ехэ болоходо, ажахын-культурна байгуулалта улам һайшаалтай үрэ дүн үгэдэг байна. Москвагай ба Московско областиин промышленность табадахи табанжэлэй даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэбэ. Энээн дээрэһээ боложо арадай ажахы 28 миллиард түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур абаһан байна. Үйлэдбэриин хэмжээн 1950 онойхидо орходоо 80 процентээр, ажалай бүтээсэ 49 процентээр ехэ болоо.

Промышленностиин саашадаашье түргэнөөр хүгжэхын тула хэдэ хэдэн гол шухала асуудалнуудые яаралтайгаар шиидхэхэ хэрэгтэй байна гэжэ нүхэр Капитонов хэлэнэ. Жэшээлхэдэ, электротехническэ, автомобильна, станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностиин министерствонууд предприятинуудые тусхай нэгэ янзын юумэ гаргадаг болгон нэгэдүүлхэ, шэнэ техникээр зэбсэглэхэ талаар бага анхарал табина гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Станогуудай паркые шэнэдхэн һайжаруулха талаар хэмжээнүүд дутамагаар абтана.

Областиин хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар туйлагдаһан зарим нэгэн һайшаалтай үрэ дүнгүүдые тэмдэглэхэ зуураа, нүхэр Капитонов үйлэдбэриин экономико тухай тогтон хэлэнэ. Ажалай бүтээсые, хүдөө ажахын продукциин өөрын үные химдаруулха тон ехэ арга боломжонууд бии гэжэ мүнөө үедэ элирхэйлэгдэжэ байна.

Экономическа наукын гээгдэжэ ябаһан тухай, теоретическэ шэнжэлэлгэнүүдэй хомор байһан тухай, коммунистическэ байгуулалтын дүй дүршэлтэй тэдэнэй холбоогүй байдаг тухай нүхэр Капитонов саашань хэлэнэ. Мүн тэрэшэлэн малажалай Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай, СССР-эй Наукануудай академиин экономикын институдай хүдэлмэридэ байһан ехэхэн дутагдалнуудые тэрэ шүүмжэлэн зааба.

Нүхэр **К. Г. Пысин** (Алтайска парторганизаци) хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалда тогтон хэлэбэ. Партиин Центральна Комитедэй тон ехэ алдар габьяань юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ талаар бии байһан алдуу дутуунуудые бодото ленинскэ ёһоор эгээл саг болзор соонь элирүүлээ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие гуримтай һайнаар ябуулха хэрэгтэ партийна организацинуудай анхарал оролдолго хандуулагдаа һэн; хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалнуудаар үнэн зүб, тодорхой заабари үгтэдэг байгаа.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие түргэнөөр хүгжөөхын тула шэнэ ба боро газарнуудые ашаглаха тухай партиин Центральна Комитедэй табиһан асуудал бүхы орон дотор халуунаар дэмжэгдэһэн байна.

Оройдоо хоёр жэлэй турша дотор Алтайска хизаарай колхозууд ба совхозууд шэнэ ба боро газар ашаглажа, тарилгынгаа талмайе 3 миллион 200 мянган гектараар ехэдхэһэн, ороһо таряа үйлэдбэрилгые 3 дахин дээшэлүүлһэн байна гэжэ нүхэр Пысин онсо тэмдэглэбэ.

Ороһо таряа үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар Алтайска хизаар үшөөл ехэ арга боломжотой гэжэ үгэ хэлэгшэ зааба. Эгээн түрүүшээр кукуруза тарилгын талмайе нилээд ехээр үргэдхэхэ, Т. С. Мальцевай дурадхаһан агротехникын аргануудые улам үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй.

Хүдөө ажахын машинануудые үйлэдбэрилхэ ба нютагай үтэгжүүлгэнүүдые гаргаха тухай хэдэ хэдэн дурадхалнуудые нүхэр Пысин оруулба.

Нүхэр **М. А. Сусловта** үгэ үгтэбэ. Хэрбээ ажабайдалые һайса ажаглан хаража, саг сагай эрилтэнүүдые хараадаа абажал байгаа һаань, партиин ябуулдаг политика амжалта туйлаха байна гэжэ Ленин һургадаг һэн гээд тэрэ хэлэнэ. Тоосоото үеые энэ талаһаань абажа хараха болоо һаа, Центральна Комитет түрүүтэй манай парти эдэ жэлнүүдтэ бодото ажабайдалда, арад зондоо илангаяа дүтэ байгаа, гадаадын ба дотоодын байдалые тодорхойлхо талаар холые харадаг, эгээн шиидхэгдэхэ ёһотой болоһон асуудалнуудые зүбөөр олодог байгаа, ажахыншье, политическэшье асуудалнуудые шиидхэхэдээ творческо ёһоор хандадаг һэн.

Эб найрамдалай, социализмын түлөө тэмсэлэй асуудалнууд тушаа нүхэр Суслов удаан тогтожо хэлэбэ. Энэ талаар манай парти эдэбхитэй ябуулга хэдэг байгаа, эб найрамдалые хамгаалха эгээн шухала асуудалнуудые тодорхой һайнаар, бодото дээрэнь шиидхэхын тула оролдодог һэн. Советскэ Союзай ба эб найрамдалда дуратай бусад хүсэнүүдэй хэһэн эдэбхитэй тэмсэл хоёр шухала дүнгүүдые үгэбэ. Хэдэн жэл үнгэрһэнэй һүүлээр уласхоорондын түгшүүриитэй байдал түрүүшынхеэ зарим тэды һуларуулагдаба. Хоёрдохёор, эб найрамдалай, демократиин, социализмын хүсэнүүдые улам ехээр бэхижүүлһэн байна. Советскэ Союзай ба бүхы социализмын лагериин нүлөө ба нэрэ хүндэ бүхы дэлхэй дээрэ улам ехэ болобо. Тиихэ зуура империалистическэ лагерь нилээд ехээр һуларһан байна. Эб найрамдалда дуратай Азиин гүрэнүүдэй Советскэ Союзай хани ёһоной холбоо барисаан улам ехэ болоходо, эб найрамдал һүүлэй үедэ бүришье бэхижэһэн байна. Эб найрамдалай хүсэнүүд капиталистическэ гүрэнүүдтэ урган хүгжөө. Энээн тухай, жэшээлхэдэ, Францида һаяхан болоһон һунгалтануудай дүнгүүд гэршэлжэ үгэнэ.

Зүгөөр туйлаһанаараа һанаагаа амараа һаа буруу болохо байна гэжэ нүхэр Суслов тэмдэглэнэ. «Хүйтэн дайн» гэдэгые зарим нэгэн баруун зүгэй бүлэгөөрхидэй дахяад бии болгохо тухай оролдолго гаргажа байхадань, эб найрамдалай түлөө арадуудай тэмсэлые шэнэ шатада гаргаха хэрэгтэй.

Хоёр системын зэргэлээд амгалан оршожо байха тухай, мүнөө сагта дайн сэрэгые зайсуулжа болохо байһан тухай, элдэб оронуудай ондо ондоогоор социализмда дамжан ородог тухай, социал-демократическа партинуудта ямараар хандаха тухай гэхэһээ эхилээд нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл соо табигдаһан мүнөө үеын уласхоорондын байдалай хүгжэлтын гол шухала асуудалнууд айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ саашадань нүхэр Суслов хэлэнэ. Эдэ асуудалнуудые нүхэр Хрущевой элидхэл соо харуулһан ябадал марксизм-ленинизмын агуу ехэ һургаалые творческо ёһоор хэрэглэһэнэй ба хүгжөөһэнэй тодорхой жэшээ мүн. Нүхэр Хрущев мүнөө үеын уласхоорондын байдалые ба һүүлэй үедэ болоһон бүхэдэлхэйн түүхэтэ удхашанартай хубилалтануудые марксистска ёһоор шэнжэлэн хаража, манай партиин, ахадүү коммунистическэ партинуудай ба уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй шэнэ дүй дүршэлые согсолон хараһанай үндэһөөр бүхы оронуудай арад зоной һанал сэдьхэл хүдэлгэдэг эгээн шухала асуудалнуудта эли тодо харюу үгэһэн байна.

Табигдаад байһан шэнэ ехэ зорилгонуудтай зохилдуулан, партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриие дээшэлүүлхэ шухала байһан тухай хэлэхэ зуураа, XIX съезд хүрэтэр манай партийна хүдэлмэридэ ехэ һаад түбэг ушаруулдаг байһан ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэхэ тушаа марксизм-ленинизмын үзэл сурталда харша теори ба практика тухай нүхэр Суслов хэлэбэ.

— Хамтаараа хүтэлбэрилхэ гэһэн ёһо гурим ЦК-һаа эхилээд эхин организацинууд хүрэтэрхи бүхы шатануудта мүнөө үедэ амжалтатайгаар һэргээгдэжэ байна, улам ехээр дэлгэрүүлэгдэжэ байгаа шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ, шухала асуудалнуудые хамтаараа зүбшэн хэлсэжэ партийна органуудай шиидхэдэг ябадал эдэ бүгэдые гэршэлнэ,—гэжэ нүхэр Суслов онсо тэмдэглэнэ. Хамтаараа хүтэлбэрилхэ гэһэн ёһо гурим Центральна Комитедтэ бүримүһэн һэргээгдээ гэжэ найдамтайгаар хэлэхэдэ болохо байна.

Партиин ябуулдаг идеологическа хүдэлмэри тухай тогтон хэлэхэ зуураа, тэрэнэй гол дутагдалынь юуб гэхэдэ, ехэнхидээ бодото байдалһаа таһарһан ушар, коммунистическэ байгуулалтын шалгагдамал арга дүршэлнүүдые согсолон хаража, ниитын дунда дэлгэрүүлжэ шададаггүй ябадал, мүн тэрэшэлэн манай урагшаа дабшаха ябадалда һаад түбэг ушаруулдаг хорото үзэгдэлнүүдтэй эдэбхигүйгөөр тэмсэдэг ушар болоно гэжэ нүхэр Суслов тэмдэглэнэ. Экономическа наукын гээгдэжэ ябаһаниие, философиин талаар теоретическэ ухаан бодолой ажабайдалһаа таһарһан тухай нүхэр Суслов хэлэнэ. Бодото байдалһаа холодоһон ушарһаа манай зарим экономистнууд ба философууд юумэнэй удхые ойлгонгүйгөөр хубхай хооһон согсолол бэдэрдэг болонхой. Хэдэн арбаад жэлэй турша дотор партиин зохёоһон большевистскэ эдэбхи үүсхэл ба хёрхо харасые манай идеологическа хүдэлмэридэ хэрэглэжэ, тус хүдэлмэриие коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлэй зорилгонуудта хандуулха зэргэтэй гэжэ нүхэр Суслов хэлэнэ.

КПСС-эй ЦК-гэй тоосоото элидхэл дотор манай партиин ажал-ябуулга бодото гүнзэгыгөөр, марксистско-ленинскээр шэнжэлэн харуулагдана, партиин XIX съездын гаргаһан шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар тэрэнэй хэһэн айхабтар ехэ эмхидхэлэй ба политическэ ажал элирхэйлэгдэнэ гэжэ нүхэр **А. П. Кириленко** (Свердловско парторганизаци) хэлэнэ.

Социализмһаа коммунизмда шата дамжан орохо үедэ советскэ ороной туйлаһан тон ехэ илалтанууд, мүнөө габигдажа байһан асари ехэ зорилгонууд советскэ хүнүүдэй сэдьхэл зүрхые баясуулна. Тэдэнэр хүсэн түгэлдэр Эхэ ороноороо, манай бүхы илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ сэсэн мэргэн агуу ехэ партяараа омогорхоно.

Манай Эхэ орон мүнөөдэр байһандаал адли иимэ хүсэтэй, бата бэхи

(*Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта*)

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заседаниин зал соо.

ТАСС-эй фотохронико.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX с

(Үргэлжэлэл)

хэзээдэшье байгаагүй, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй ударна бригада байһан манай партиин үүргэ иимэ эли тодоор хэзээдэшье харагдаагүй.

Свердловско областиин промышленностиин туйлаһан амжалтануудай жэшээ дээрэ нүхэр Кириленко Советскэ Союзай амжалтануудые элирхэйлэн харуулба. Жэшээлхэдэ, 1955 ондо манай областиин хайлуулһан шэрэм ба булад нэгэдэхи табанжэлэй эхиндэ манай бүхы ороной үйлэдбэрилэн гаргаһанһаа ехэ болоно гэжэ хэлэбэ.

Областиингоо промышленна предприятинуудай хүдэлмэриин дутуу дунданууд тухай үгэ хэлэгшэ тогтобо. Зарим нэгэн металлургическа предприятинуудые шэнэдхэн заһабарилха тухай асуудалнууд түсэблэдэг органуудай ба СССР-эй хара металлургиин министерствын гэмээр шиидхэгдээгүй.

Республиканууд ба областьнуудай хоорондо социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ тухай нүхэр Кириченкын оруулһан дурадхал һайса хаража үзэмөөр байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Тиимэ мүрысөө эмхидхээ гээшэ һаа, манай ороной арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар харааалагдаһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэнь советскэ арадта айхабтар ехэ удхашанартай байха һэн гэбэ.

Февралиин 16-най үдэшын заседани

Съездын үдэшын заседани дээрэ нүхэр Н. С. Патоличев түрүүлэгшээр һуугаа.

Нүхэр **В. П. Мжаванадзе** (Грузинска парторганизаци) түрүүлжэ үгэ хэлээ. Советскэ бүхы арад коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүд, ажалай хүнүүд ба наукын хүдэлмэрилэгшэд Коммунистическэ партиин политикые үнэн зүрхэнһөө һайшааха зуураа, ажал хэрэгээрээ тэрэ политикыень эдэбхитэйгээр дэмжэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Манай оронда коммунистическэ байгуулалтын программа амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ манай арадые Центральна Комитедэй саашадаа сэсэн мэргэнээр ба бодолтойгоор, зоримгойгоор, оролдолго ехэтэйгээр ба найдамтайгаар хүтэлхэ гэжэ тэдэнэр батаар этигэнэ. Партиин XX съезд зарлалга Грузинска арадай дунда политическэ болон ажалай дэбжэлтэ үүсхээ. Советскэ Союзай бүхы национальна республиканууудай экономикые болон культурые һалбаран бадаруулха тухай партиин анхарал оролдолго зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проект соо шэнээр, эли тодоор харагдана гэжэ Грузиин ажалшад мэдэрнэ.

Грузиин ажалшадай амжалта тухай нүхэр Мжаванадзе хөөрөө. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн табанжэл соо Грузида валовой продукциин хэмжээн 73 процентээр нэмээ. Промышленна 100 гаран предприяти ашаглалгада үгтөө. Гэбэшье, республикын партийна организацинууд промышленна предприятинуудые, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудые заримдаа бодотоор ба тодорхой һайнаар хүтэлбэрилдэггүй байна. Идеологическа хүдэлмэриин горьтой дутуунууд нүхэр Хрущевой элидхэл соо тэмдэглэгдээ. Тиимэ дутуунууд Грузиин партийна организацида мүн лэ бии.

Коммунистическэ партиин бүхы даалгабаринуудые дүүргэхээр, манай оронда коммунизмын хүсэд илахаын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа болон эрдэм мэргэжэлээ зорюулхаар Грузиин коммунистнууд ба ажалшад бэлэн байна гэжэ нүхэр Мжаванадзе мэдүүлээ.

Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр **В. Ульбрихтда** үгэ үгтөө. Делегадууд бултадаа альга ташан тэрэниие угтаа. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

—Хүндэтэ нүхэдүүд, хүндэтэ ханинар! Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл партиин Центральна Комитет немецкэ хүдэлмэришэн ангиин ба патриотическа бүхы хүсэнүүдэй зүгһөө XX съезддэ үнэн зүрхэнэй, ахадүүгэй, дайшалхы амаршалга хүргэнэ!

Советскэ Союзай арадуудай амжалта, мүн социалистическэ ба демократическа лагериин гүрэнүүдэй хүгжэлтын гайхамшагта харааанууд Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл партиие, эб найрамдалда дуратай ба түрүү бүхы хүнүүдэй тэмсэлые зоригжуулна. Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха зорилгоор үүсхэл оролдолго гаргажа байһанайнь түлөө Советскэ Союзай Центральна Комитедтэ болон Советскэ правительствода Германска Демократическа Республикын хүн зон, бүхы Германиин эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд баясхалан хүргэнэ.

Өөрынгөө арадай шэнэ гүрэниие байгуулгада Германска Демократическа Республикын хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашадай болон интеллигенциин туйлаһан амжалта тухай нүхэр Ульбрихт хэлээ. 1951—1955 онуудай нэгэдэхи табанжэлдэ ажалшадай үүсхэл эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилһэнэй ашаар промышленна продукци гаргалга дайнай урда тээхи үетэй (1936 он) сасуулбал хоёр дахин ехэ болоо. Энэ үе соо хүдөө ажахын үйлэдбэри 144 процентээр нэмээ.

Социалистическэ лагериин гүрэнүүдэй дүй дүршэлөө халан абалсалга, экономическа талаар харилсан туһалалсалга ба харилсан ажаллалга ехэ шухала удхашанартай гэжэ нүхэр Ульбрихт онсо тэмдэглээ.

КПСС-эй XX съезддэ Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалга сооһоо эшэ татажа хэлээд, нүхэр Ульбрихт үгэеэ дүүргээ:

«Германо-советскэ нягта ба эбдэршэгүй хани барисаан германска нациин шухала асуудалнуудые манай арадай шиидхэлгэдэ, арга нүхэсэл боложо үгэнэ. КПСС-эй XX съездые амаршалха зуураа, Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл парти саг үргэлжын һайн һайхан туһаламжа үзүүлдэгэйнь түлөө Советскэ Союзай Коммунистическэ партида, Советскэ правительствода болон советскэ арадта үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэ. Коммунизм байгуулха хэрэгтэ саашанхи илалта туйлахыень Советскэ Союзай арадуудта бүхы сэээжэ зүрхэнһөө бидэнэр хүсэнэбди».

Немецкэ арадай ба Советскэ Союзай арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаанай хүндэлэлдэ, Советскэ Союзай Коммунистическэ парти түрүүтэй марксистсколенинскэ бүхы партинуудай дайшалхы һанал нэгэдэлэй хүндэлэлдэ зорюулан нүхэр Ульбрихтын юрөөл табихада зал соо нэрьемэ альга ташалга болоо.

Удаань нүхэр **А. И. Микоян** үгэ хэлээ.

Центральна Комитедые тойрон Коммунистическэ парти бүри нягта жагсангяар XX съездээ угтаа гэжэ нүхэр **Б. Гафуров** (Таджикска парторганизаци) хэлээ.

Элдэб хазагайралтануудһаа марксизм-ленинизмын теориие хамгаалха хэрэгтэ Центральна Комитедэй тон эрид сэхэ байһыень бидэнэр һайшаанабди. Область, хизаар болон республиканудай партийна ба советскэ организацинуудай хүдэлмэридэ ЦК-гэй бүри ехэ эрилтэ хэдэг болоһыень бидэнэр нэгэн һаналаар һайшаанабди. Хамтаараа хүтэлбэрилхэ ёһо гуримые шууд сахилга, нютагай партийна органуудта саг үргэлжэ анхарал табилгаяа шангадхалга, хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалнуудаар Центральна Комитедэй хараалһан ехэ хэмжээнүүд аша үрэ үгэжэ байна гэжэ бидэнэр ехэ баяртайгаар тэмдэглэнэбди гээд үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ.

Национальна асуудалые шадамар зүбөөр шиидхэлгэ манай партиин угаа ехэ габьяануудай нэгэн болоно. Тэрэнэй ашаар манай национальна бүхы республиканууд шууд түргэнөөр хүгжэжэ байһан промышленностьтай, хүдөө ажахытай ба культуратай баян республиканууд болоо. Национальна республиканудай һалбаран бадаралгада агууехэ ород арад ехэ үүргэ дүүргээ. Туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө ород арадта манай ороной бүхы арадууд хододоо баясажа ябахал.

Идеологическа хүдэлмэри һайжаруулха шухала байһан тухай нүхэр Гафуров саашань хэлээ. Тэрэ хадаа пропагандын бодото ажабайдалтай холбоогүйгөөр хэгдэдэг тухай заагаа. Советскэ хүнүүдэй угаа ехэ ажал хэрэгүүдые өөһэдынгөө зохёолнууд соо хүсэд һайнаар харуулдаггүй байһанайнь түлөө уранзохёолшодые шүүмжэлээ.

Таджикистанай партийна организациин хүдэлмэри тухай тэрэ хөөрөө. Таджикистанай коммунистнууд хадаа зургаадахи табанжэлдэ ажахы болон культураяа саашадань хүсэтэ ехээр хүгжөөхэ гэжэ КПСС-эй XX съездые найдуулхыень республика дотор һаяхан болоһон компартиин съезд делегадуудта даалгаһан байна. 1960 ондо дунда зэргээр гектар бүриһөө 40 центнер хлопок ургуулжа абахын түлөө мүрысөөн мүнөө республика дотор дэлгэрээ. Хлопогой тарилгын талмай 1960 ондо тухайлхада 80 процентээр үргэдхэгдэхэ, хлопок-сырец суглуулжа абалга 1 миллион тонно хүрэтэр дээшэлүүлэгдэхэ байна.

Февралиин 17-до съезд хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

А. И. КИРИЧЕНКЫН хэлэһэн ү

Нүхэдүүд! КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоон дотор Советскэ Союзай дотоодын болон уласхоорондын байдалай марксистско-ленинскэ гүнзэгы шэнжэлэл хэгдэнхэй. Коммунистическэ партиин ба тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро советскэ арадай туйлаһан түүхэтэ ехэ илалтануудай дүнгүүд гаргагданхай.

Центральна Комитедэй тоосоон гүнзэгы ехэ теоретическэ удхатай байна, мүнөө сагай түүхэтэ үедэхи коммунистическэ байгуулалтын шухалын шухала асуудалнууд тус элидхэл дотор научна ёһоор үндэһэлэн табигданхай, Центральна Комитедэй ажал-ябуулгань шүүмжэлхы ёһоор сэгнэгдэнхэй, манай хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд элирүүлэгдэнхэй ба тэдэниие зайсуулха замууд заагданхай.

КПСС-эй ЦК-гэй тоосоото элидхэл соо нүхэр Н. С. Хрущев советскэ гүрэнэй ажабайдалай болон хүгжэлтын бүхы гол талануудые харуулаа, манай орон дотор коммунизмын илалтын түлөө саашанхи тэмсэлэй бодото агууехэ программые дэлгэрэнгыгээр зохёон табяа.

Манай партиин хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые шэнжэн хаража үзэхэ зуураа, советскэ арад хадаа партимнай Центральна Комитет түрүүтэйгээр манай Эсэгэ оронииe ленинскэ замаар хэлбэришэгүйгөөр хүтэлбэрилнэ, коммунизм байгуулгын программые бэелүүлхын тулада бүхы революционно эршэ хүсэеэ, хүсэл зоригоо, эмхидхэлэй шадабаряа гаргана гэжэ харана, үдэр бүхэндэ ойлгон мэдэрнэ.

Эсэсэй эсэстэ Советскэ Союзай ажахын байгуулалтын амжалтануудынь коммунизмын түлөө манай тэмсэлэй үрэ дүнгүүдые тодорхойлхо гэжэ Коммунистическэ партиин болон советскэ гүрэнэй үндэһэ табигша Владимир Ильич Ленин заагаһан байна. «Энэ талаар тэмсэл хадаа бүхы дэлхэйн хэмжээндэ гаранхай, — гэжэ Ленин хэлээ бэлэй. — Бидэнэр энэ зорилгые шиидхээд байгаа һаа, уласхоорондын хэмжээн дээрэ бидэнэр лаб, эсэслэн илахабди. Тиимэһээ ажахын байгуулалтын асуудалнууд манайда имагта ехэ удхашанартай болоно». (Том 32, нюур 413).

XIX съездын хойто тээхи үе хадаа ажахын асари ехэ зорилгонуудые, коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудые зохёон табиһан ба эрид шууд дүүргэһэн ябадалаар онсо илгарна.

Промышленностиин, хүдөө ажахын, барилгын болон арадай ажахын бусад һалбаринуудай талаар манай партиин Центральна Комитедэй мэдээжэ шухала шиидхэбэринүүд эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ айхабтар ехэ удхашанартай байгаа.

Социалистическэ экономико болон культурые саашадань дэбжүүлгэдэ туйлаһан манай ороной гайхамшагта амжалтанууд тоосоото элидхэл соо харуулагдаа. Хэрбээ хүдөө ажахы тухай хэлэхэ болоо һаа, хэдэн арбаад миллион гектар шэнэ ба боро газар манай арадта угаа ехэ аша туһатайгаар түрүүшынхеэ элдүүрилэгдээ, һүүлэй хоёр—гурбан жэлэй турша соо орооһо таряа, мяха, һү, тоһо болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар урагшаа ехэ алхам хэгдээ.

Тэрэшэлэн тоосооото үе хадаа манай партиин идеологическа хүдэлмэриин саашанхи дэбжэлтээр онсо илгарна. Центральна Комитет марксистско-ленинскэ теориин арюун сэбэр байхын түлөө социалистическэ идеологиин хүсые шангадхахын түлөө хэлбэришэгүй тэмсэл хэһэн ба хэнэшье, коммунистнуудые, бүхы ажалшадые идейнэ талаарнь хүмүүжүүлхэ тухай эсэшэ сусашагүйгөөр оролдоно.

Центральна Комитет өөрынгөө хүдэлмэри хэхэдээ марксизм-ленинизмын уг залгамжалһан баялигуудта түшэглэжэ, наука болон практикын шэнэ туйлалтануудые, шэнэ түүхэтэ эрхэ байдалые, манай партиин болон бүхы оронуудай ахадүү коммунистическэ партинуудай байгуулһан дүй дүршэлые хараадаа абажа, марксистско-ленинскэ теориие хүгжөөнэ ба баяжуулна, дотоодын ба уласхоорондын этээн орёо оньһон асуудалнуудые шангаар табина ба шиидхэнэ.

Хэрбээ энэ талаар ЦК-гэй тоосоото элидхэлые хараад үзөө һаа, марксизм-ленинизмые творческо ёһоор хэрэглэлгэ хадаа хоёр системэнүүдэй амгалан ёһоор оршон байлгын тон шухала асуудалнуудые, мүнөөнэй үедэ дайн сэрэгые зайсуулха арга боломжонууд тухай асуудалые, социализмда элдэб оронуудай шэлжэн орохо формонууд тухай ба дэлхэйн хүдэлмэришэнэй болон коммунистическэ хүдэлөөнэй имагта шухала бусад асуудалнуудые саашадань гүнзэгы теоретическээр зохёон табиһан дээрэһээ эли тодоор харагдана.

Партиин XX съезд дээрэ хэһэн Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл соохи зүйлнүүд, съездын шиидхэбэринүүд, ЦК-гэй январска, июльскэ болон бусад Пленумүүдэй тогтоолнууд хадаа коммунистическэ байгуулалтын практикын асуудалнуудые гүнзэгы теоретическээр согсолһоной жэшээ боложо, тон ехэ теоретическэ болон экономическа удхашанартай программна документнүүд боложо, творческо марксизм-ленинизмын баялигта орохо байна.

КПСС-эй XIX ба XX съезднүүдэй хоорондохи үе соо парти болон арадай нэгэдэл үшөөл ехээр нягтараа, манай Эхэ ороной гайхамшагта хүсэнүүд мүн бологшо хүдэлмэришэн анги ба таряашад хоёрой союз, советскэ арадуудай агууехэ хани барисаан үшөө ехээр бэхижээ, ажахын социалистическэ системэ үшөө ехээр бэхижээ, хүнүүдэй ажабайдалай материальна болон культурна хэмжээн дээшэ болоно.

Арад олонитэтэй холбоо барисагаа саг үргэлжэ бэхижүүлһэн манай парти советскэ арадай һанажа ябаһан юумые, хүсэжэ байһан юумые ба эрмэлзэлыень зүбөөр бэелүүлнэ. Зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проект хадаа советскэ арадай хүсэл зоригые, тэрэнэй үндэһэн интересүүдые болон эрмэлзэлгэнүүдые баримталһан шэнэ зүйл мүн болоно. Энэ түүхэтэ программа советскэ ороной, тэрэнэй бүхы национальна республиканудай экономико болон культурын саашанхи ехэ дэбжэлтые хангана.

Нүхэдүүд! Манай парти һүүлэй жэлнүүдтэ өөрынгөө зэргэнүүдэй нэгэдэлые үшөө ехээр бэхижүүлээ, генеральна хараа шугамай түлөө тэмсэл дотор дайшалхы шадабаряа дээшэлүүлээ гэжэ бидэнэр бултадаа харанабди, айхабтар ехэ хангалтатайгаар тэмдэглэнэбди, Ленинэй зохёоһон партийна хүтэлбэриин ёһо гуримууд хэды ехэ нарин нягтаар ба эрид шуудаар бэелүүлэгдэнэб гэжэ харанабди.

Центральна Комитет хамтын хүтэлбэриин ёһо гуримые өөрынгөө олон янзын ехэ ажал-ябуулгада хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлээ. Энэ хадаа эгээн шухала болоһон зорилгонуудые зүбөөр ба саг соонь тодорхойлон табиха, тэдэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партиин ба арадай хүсэл оролдолгые элсүүлэн табиха арга манай Центральна Комитедтэ олгоо.

ЦК-гэй эмхидхэлэй үүргэнь тон ехэ болоо. Центральна Комитет зохёон табиһан политическэ хараа шугамаа эрид шанга, эмхидхэлэйнгээ оролдосото хүдэлмэрээр бэелүүлнэ. Нүхэдүүд, манай партиин, советскэ болон ажахын органуудай бүхы шатануудтахи эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлгэ хадаа гол асуудалнуудые шиидхэхэдэнь ЦК-гэй ажал-ябуулгада тон шухала зүйлнүүдэй нэгэнииинь байгаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Центральна Комитет хадаа манай гадаадын политикын ленинскэ ёһо гуримуудай илан мандахын түлөө тэмсэлдэ ехэ эдэбхи хэшээл болон эршэ хүсэ тэрэшэлэн гаргаһан байна. Гадаадын политикын тон шухала олон асуудалнууд һайнаар шиидхэгдээ. Би хадаа Советскэ Союз Югослави хоёрой хоорондохи зохисогүй харилсаануудые болюулһан ябадал тухай, мүн тэрэшэлэн бусад хэдэн мэдээжэ асуудалнууд тухай хэлэнэ гээшэб.

Инди, Бирма болон Афганистанда агууехэ советскэ арадай түлөөлэгшэнэрэй ошоһон ябадал эб найрамдалые бэхижүүлгын ба уласхоорондын холбоо харилсаанай хэрэгтэ толотомо хуудаһан боложо орохо байна. Болбосоронгы хүн түрэлтэнэй хуби заяанда айхабтар ехэ удхашанартай асуудалнууд тухайда хэдэн зуун мянган ба хэдэн арбаад миллион хүнүүдтэй Индидэ, Бирмадэ болон Афганистанда нүхэд Н. С. Хрущев Н. А. Булганин хоёрой сэхэ руунь хөөрэлдэһэн шэнгеэр — тиимээр хөөрэлдэһэн жэшээе мүнөө болотор нэгэшье түүхэтэ үе мэдэхэгүй байһан юм. **(Альга ташалга).**

Эб найрамдалые болон уласхоорондын холбоо харилсаае бэхижүүлгын хэрэгтэ, Советскэ Союз болон Хитадай Арадай Республикын толгойлжо байгаа социалистическэ лагериин хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлгын хэрэгтэ уласхоорондын орёо бэрхэ оршон байдалда богонихон сагай турша соо манай Парти болон Правительство айхабтар ехэ юумэ хээ.

Коммунизм хадаа бүхы хүн түрэлтэнэй ээлжээтэ шухала зорилго болонхой. Социализм хадаа оронууд дотор хойно хойноһоо илажа байна. Бүхы нацанууд социализмда орохо, тиихэдэ капитализм хосорон һалаха, тэрээнэй хосорон һалахые ямаршье хүсэн болюулжа шадахагүй гэжэ хэлэһэн Ленинэй сэсэн мэргэн үгэнүүд бэелүүлэгдэжэ байна.

Нүхэдүүд, украинска арад, Украинын Коммунистическэ парти КПСС-эй Центральна Комитедые тойрон өөрынгөө зэргэнүүдые үшөө нягтаар жагсаажа, марксизм-ленинизмын үзэл сурталнуудта үнэн сэхэ байжа, өөрынгөө Эхэ ороной түлөө патриотическа ехэ омогорхолтойгоор, агууехэ социалистическэ шэнэдхэн байгуулалтануудай түлөө Коммунистическэ партида тон ехэ баясхалантайгаар КПСС-эй XX съездые угтаа. Советскэ Украинын ажалшад ажахын болон культурна байгуулалтын бүхы һалбаринуудта шэнэ амжалтануудтайгаар партиин съездые угтаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Украинын Коммунистическэ партиин ба украинска арадай туйлаһан амжалтанууд мэдээжэ, тиимэһээ би хадаа Украинска ССР-эй экономическа болон культурна хүгжэлтын миин зарим асуудалнууд дээрэ тогтожо хэлэхэ һанаатайб.

Промышленна, түүхэй эдэй болон энергетическэ ехэ ресурснуудтай Украина Советскэ Союзай экономико дотор ехэ һуури эзэлнэ. Мүнөө үедэ Украина орон доторoo шулуу нүүрһэ малталгын 32 процентые, шэрэмэй—хахад шахууе, булад болон прокадай 37 процентые, түмэрэй рудагай 60 шахуу процентые, машина үйлэдбэрилгын дүрбэнэй нэгэ хубиһаа үлүүе үгэнэ.

Мүнөө Донбассай шахтёрнууд 1913 ондо малтан абадаг байһанһаа таба үлүүтэй дахин ехэ нүүрһэ абана. Мүн энэ үе соо шэрэм үйлэдбэрилгэ зургаа дахин шахуу, тиихэдэ булад болон прокат—зургаа үлүүтэй дахин ехэ болоһон байна. Республика дотор машина бүтээлгын ба металл үйлэдбэрилгын промышленность үргэн ехэ хэмжээтэй болоо; промышленностиин энэ хоёр һалбариин продукци, хамта дээрэнь абахада, революциин урда тээхидэ орходоо 96 дахин ургаа.

Табадахи табанжэлээр хараалагдаһан промышленна үйлэдбэриин хэмжээе Украинска ССР болзорһоонь урид—дүрбэн жэл соо дүүргээ.

Үнгэрэгшэ табанжэлэй үедэ нүүрһэнэй 142 шахта, 37 доменно болон мартеновскэ пеэшэнүүд, 18 прокатна болон трубна станууд, машина бүтээлгын 7 завод, хэдэ хэдэн томо электростанцинууд болон бусад олон барилганууд ашаглалгада оруулагдаа.

Украинада энергетическэ томо база байгуулагданхай. 1913 ондо бүхы хаанта Росси дотор үйлэдбэрилэгдэһэндэ орходоо 15 дахин ехэ электроэнерги мүнөө республика дотор үйлэдбэрилэгдэнэ.

Хүндэ индустриин хүгжэлтэдэ туйлагдаһан амжалтанууд хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиие саашадань хүгжөөлгын арга боломжонуудые байгуулаа. Украинада промышленна, гэр байрын болон социальнo-культурна барилга улам бүри үргэдэнэ. КПСС-эй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдээжэ тогтоолнууд барилгын хэрэгые һайжаруулгада ехэ үүргэ дүүргээ. Барилга хадаа амжалтатайгаар, үлүү юумэгүйгөөр хэгдэхэ ёһотой гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев элидхэл соогоо хэлээ. Манай Украинада барилгануудай проектнэ документациин зарим хубиие шэнээр хаража үзэхэдэ, 1,6 миллиард түхэригэй элдэбын гоёолтонууд хараалагдаһан байһанаа элирүүлэгдэжэ, зайсуулагдаһан байна. Энэ зөөреэр 450 һургуули типовой проектээр бариха, үгышье һаа, 1 миллион квадратна метрһээ үлүү талмайтай байрын гэрнүүдые барижа болохо байгаа.

Барилгын организацинуудые томодхоһон ябадал ехэ ашагтай байба.

Украинын колхознигууд, механизаторнууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй даалгабаринуудые болон Парти, Правительствын бусад мэдээжэ шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэ бэелүүлжэ, хүдөө ажахын шухалын шухала продуктнуудые үйлэдбэрилгээ горьтойгоор ехэ болгоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ республика соо орооһо таряа, наран сэсэг, овощьнууд болон бусад культурануудые үйлэдбэрилхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн байха юм.

Һайн гэжэ мэдэгдэһэн кукуруза мүнөө Украинада гол орооһото культурануудай нэгэн болонхой. Тэрэниие ехээр таридаг болоһоной ашаар республика дотор орооһо тарянай валовой суглуулбари болон малай тэжээл горьтойгоор ехэ болоо.

Украинска колхозууд болон совхозууд сахарна свёкло хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар ургуулжа шадаа. Дунда зэргээр гектар бүриһөө 202 центнер абтаа. Энэ хадаа свёклын гектар бүхэнһөө 156 пүүд сахар абтаха гэһэн удхатай. Үнгэрэгшэ жэлдэ республика дотор 1 миллион 92 мянган гектар свёкло таригдаһан байгаа.

Украинада кукуруза болон сахарна свёклын тарилгын талмайе саашадаа үргэдхэхэ гэжэ хараалагдана.

Орооһо тарянай валовой суглуулбариин ехэ боло
даа таряа тушаалгы
быс гансал дүүргэх
горьтойгоор үлүүлэ
боломжо Украинын
лон совхозуудта о
160 гаран миллион
сэбһөө гадуур туш
шэнииэ 396 милли
тушааһан байна.
сэсэг, лён, улһа, жэ
ро тоһоной болон
рануудые гүрэндэ ту
горьтойгоор үлүүлэ

Малажалай тала
зайсуулха ба тэрэнэ
дээшэлүүлхэ хэрэгтэ
шэг амжалтанууд ту
ондо колхозууд боло
мяха, ноохо, үндэгэ
даллаха түсэбөө үл
Үнгэрэгшэ жэлнүүдэ
эдэ продуктнууд гүр
тушаагдаа.

Колхознигудай а
натуральна ба мүнгэ
болоо.

Республикын үйл
сэнүүдэй түргэнөөр
нэй эсэстэ бүхы укра
материальна ажана
жаржа, культурна х
рилтэгүйгөөр дээшэл
улам бүри һайн байд

Республикын юр
лай һургуулинуудта,
хай дунда һургуул
вузуудта мүнөө 7
хуу хүнүүд һурана. М
раинада 10 мянган х
ниинь гансал вузууд
мүүдтэ һуралсана, т
лэбэл, ямаршье ка
оронойхиһоо үлүү ба

Арадай интеллиген
то кадрнуудые бии б
хадаа культурна рево
тар ехэ туйлалта мүн
раинска советскэ лит
искусство амжалтатай

Украина хадаа Агу
ска социалистическэ
илаһанай ашаар, хүдэ
лон таряашадай засаг
ашаар, сүлөөтэ, өөрын
байһанайнгаа, бүхы со
листическэ республик
дүү арадуудтай холб
ни барисаатайгаар аж
ашаар, манай орон д
стическэ партиин лен
нальна политикын ила
ашаар иимэ болоһон б

Манай парти хадаа
республиканудай
экономикын ургаха ба
лада, тэдэнэрэй түхэ
национальна, удхаара
ческэ культурын үшөө
ран хүгжэхын тулада
хэһэн ба хэхэшье бай
Н. С. Хрущев тоосоото
гоо хэлээ.

Өөрынгөө зохёон ба
бүтээхэдээ украинска
эй Центральна Коми
Советскэ правительст
туһаламжада үдэр бү

«Дайсадай хэды һаа
нюусаар хоро хүргэж
Украинска республик
нюур 123) Украинын
шэд болон ажалша т
жүүлхэ байха гэжэ ам
лалтада эхилэн орох
ондо Соведүүдэй
съезддэ эльгээһэн ама
гоо В. И. Ленинэй х
мэргэн үгэнүүдынь бэ
жэ мүнөө лаблан хэлэ

Украинын ажахын
болон культурна тала
һалбарһан ябадал хад
хани барисаан тухай
сурталай һүр жабх
гэршэлэн харуулна.
жэлэй саада тээ укр
мэришэд болон таряа
һэн бэшэг соогоо Лен
Украинын коммунис
бүхы ажалшадта нягт
саатайгаар ажаһуух
«... элдэб нацануудай
болон таряашадай бо
хи холбооной жэшээе
ажалшадта харуулха
нюур 273) гэжэ захи
сийска Федерациин
болон бүхы ажалша
тэрэшэлэн манай ор
дуудтал адляар, Укр
нистнууд болон бүхы
ленинскэ захяае нанг
жэ байна. СССР-эй а
рондохи хани барисаа
гай мэтэ бата бэхи ба
ажалшадта бодото
мүн болоно. **(Альга та**

Бүхы советскэ араду
ска арадай ахадүүгэй
ба нягта хани барисаа
скэ Украинын экон
культурын хүсэтэйгөөр
заримшуул дурагүйдэ
нэн түрүүндэ хилын с
даг, украинска арада
шэ заримшуул тухай

(Түгэсхэлынь 3-дах

…ветскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд

…А. И. КИРИЧЕНКЫН хэлэһэн үгэ

(Үргэлжэлэл)

…ха хадаа империалис… …тарагшадай ба тэдэ… …дэй—арад зоной уур …барха гэжэ зарим …ескэ оронуудта хорго… …ска буржуазна нацио… тонологдо орохоёо …тэй тэдэнэр яажашье …агүй.

…кэлэй Украина» гэ… …гээр худал хуурмаг, …дэлгэ болон һанааһаа …үүдээр дүүрэн нэгэ …Нью-Йоркдо гараа. Тэ… …жэ хэлэгдэнэ гэбэл, …промышленность 1951 …ой хэмжээдэ арай гэжэ …ал полуфабрикадуудые …э, тиихэдэ Днепрогэс …гансал пропагандистска …о байдаг юм, юундэб …епрогэсэй үйлэдбэрилһэн …роэнерги Москвада эль… …хэбертэйгээр бэшэнэ. …аматэй болоно).

…хуурмаг үгын авто… …ай американска таг… …Советскэ Союз тушаа …рдэлгэ хэжэ мэргэжэ… …бийска университедэй …Кларенс Мэннинг гэгшэ …ыт, худалаар хэлэжэ… …Днепрогэсһээ Москва …ктродамжуулгын лини …имэ лини гэжэ бодо… …юумэл. Энэ худалаар …н анхаралда абта… …байһаниинь дамжаггүй, …ор хэлэхэ юм гэжэ ху… …олохогүй. Гахай гургал… …жэргэжэ шадахагүй …, альга ташалга). Зу… …ун яахадаа украинска …сухалтайгаар хусанаб? …дэй захилнуудые дүүр… …жэл байгаа юм байна. …Советскэ Союзһаа таһа… …э американска импе… …руун зүгтэхн партнер… …өөрынгөө худал номой …урвална.

…хошон үгэ соо нигэжэ …н — «Нохой һарыешье …а болохо, тиихэдэнь һа… …лохогүй бшуу». (Энеэ… …советскэ засагай тут …үлөө болон бэсэ даанхай …олоһоноо украинска арад …, советскэ республика… …дотор илагдашагүй бай… …айнай ямаршье аюулһаа …наа һайн мэдэнэ.

…сагта Украинын арадай …а болон культура үлэм… …жэ байха гэжэ Украи… …д тэрэшэлэн һайн мэдэ… …эрээдүйгөө зургаада… …й түсэбүүд дотор, ма… … коммунизм байгуулгын …эбүүд дотор эли тодоор

…а ССР-эй үйлэдбэрилгын … табанжэл соо сааша… …гээр хүгжэхэ байна. …малтан абалга, шэ… …хайлуулга, прокат, ма… …болон хүндэ индустриин …ции үйлэдбэрилгэ горь… …болохо байна. Табанжэ… …республика дотор хүн… …а эдеэ хоолой промыш… …шэнэ томо предприяти… …электростанцинууд бариг… …1960 ондо Украинада сроо… …ай валовой суглуулбари …рд пүүд болохо байна. …екло, овощь, хартаабха …э ажахын бусад продукт… …эдбэрилгэ горьтой ехэ бо…

…а һү абалгые ехэдхэ… …манай республикын урда …э зорилгонууд табигдана. …саашадань хүгжөөлтын, …продуктнуудые үйлэд… …а бэлэдхэлые ехэдхэл… …о хадаа эгээн түбэгтэй …хэтэй хамта һүүлэй үедэ …урда табигдаһан хойшолуу… …шукала зорилгонуудай нэ… …ааж КПСС-эй ЦК-гэй тоо… …дхэл соо нүхэр Н. С. Хру…

…ада энэ зорилгын ямараар …эжэ байһан тухайда нэгэ …орхойгоор тоггожо хэлэхэ …, Республикын колхозууд …хозууд КПСС-эй ЦК-гэй …Пленумэй тогтоолнуудые …тушаа хэмжээ-ябуулгануу… …айна организацинуудай ху… … хараалан зохёожо, ар… …жонуудаа, бии бай… …рануудэ хараада аба… …лажалай продукци үйлэд… …талаар 1960 ондо түйлаха …умээр республикада ха… …н хэмжээе болзорһоонь …урид дүүргэхэ гэжэ шии… …лан хэлэбэл: һү ба гахайн …гаар — бүри 1957 он… …а малажалай продукциин …лнуудээр—1958 ондо дүүр… …даалгабаринуудые бидэ… …табанжэлдэ хараалааабди. …габаринуудай хэды ехэ ба …атай байһаниинь иимэ мэ… …зэрэһээ харагдана: 1960 он… …а мяха абалгын нии… …хэмжээнэй, тухайлхада, …нтыень абаха, сахайн мяханай 30 шахуу процентые, һүнэй 23 процентые үйлэдбэрилхэ.

Хэрбээ бүхы дээрээ орон дотор табанжэлэй эсэстэ мяха абалгые хоёр дахин ехэдхэхэ байгаа һаа, Украинын колхозууд болон совхозууд байгша 1956 ондо мяха абалгые үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулхада хоёр дахин ехэ болгохо, тиихэдэ гахайн мяха абалгые гурба дахин ехэ болгохо байна. (Альга ташалга).

Табанжэлэй эсэстэ мяха абалга республикын колхозууд болон совхозуудта 1955 онойхитой сасуулхада 3,1 дахин ехэ болохо, тиихэдэ гахайн мяхан—4,4 дахин, тэрэ тоодо колхозуудта — зургаа дахин шахуу ехэ болохо байна.

Тоосоото элидхэл соогоо нүхэр Н. С. Хрущевой зааһанай ёһоор, мяха абалгые тимэ ехээр ба түргэнөөр ехэдхэхэ ябадал хадаа гахай үсхэбэрилхэ аргаар лэ түйлагдажа болоно. Тэрэнь зүб гээшэ, юундэб гэхэдэ, гахай үлэмжэ түргэнөөр үдэдэг байха юм. Хэрбээ урдань республикын колхозууд болон совхозууд, тухайлхада, жэлдээ 2 миллион гахай шахадаг байгаа һаа, байгша 1956 ондо колхозууд, совхозууд болон гүрэнэй бусад ажахынууд 8 миллион шахуу гахай шахаха байна.

Зүгөөр тиихын тулада манайда шухала хэрэгтэй тоо толгой хүрэхэгүй байна. Тиимэһээ 1956 ондо үсхэбэрилэгдэхэ нэгэ миллион эхэ гахайнуудһаа гадна, нэгэ удаа түрэхэ 700 мянгаһаа үсөөн бэшэ эхэ гахайнууд хэрэглэгдэхэ байна, тиигэжэ 14 миллион поршоонхо абаха арга олдохо юм. Тиихэдэ республикын колхозууд болон совхозууд эхэ гахайн үбэл-хабарай түрэлгые эмхидхэжэ, жэлэй түрүүшын хахадта түлнүүдэйнгээ 70 процентһээ үсөөн бэшые абаха байна, тэдэнь зунай үнэгүй тэжээл дээрэ тэнжээгдэжэ, ургаса хурааһанай һүүлээр шахагдаад, гүрэндэ тушаагдаха байна бшуу.

Мүнөө үедэ олохон колхозууд болон совхозуудта гахай шахалгын байра дуталдана. Энээнтэй дашарамдуулан мүнөө республика дотор хүсэд дулаалагдаагүй гахайн байрануудые шахалгын талмайнуудтайгаар барилга үргэнөөр ябуулагдана. Энэ хадаа гахай олоор шахаха арга олгохо ба гахайн мяха абалгые горьтойгоор үнэгүй болгохо байна.

Эдэ түсэбүүдые заатагүй дүүргэхээр хэмжээ-ябуулганууд бүхы колхозууд, совхозууд болон туһалбариин ажахынуудта хараалагданхай, мүн тэрэшэлэн гахай шахалгада табилгын ба шахажа дүүргээд, гүрэндэ мяха тушаалгын һара һарын түсэбүүд зохёогдонхой.

Гахайн мяханай ехээр абтадаг болохын хажуугаар үхэр, хони түлжүүлгэ, бэлшээн тарталуулга ба шахалга, мүн тэрэшэлэн мяха абахын тулада шубуу, тэрэ тоодо уһанай шубуу үсхэбэрилгэ һайжаруулагдаха байна. Зургаадахи табан жэл дотор республикын колхозууд болон совхозуудта шубуунуудые клеткэ соо байлтажа үсхэбэрилхэ шубуунай механизированнэ фермэнүүд, шубуунай фабриканууд олоор баригдахаар хараалагданхай. Эдэ фермэнүүд болон фабрикануудые барилга үргэнөөр хэтдэжэ байна; энэ жэлдэ 200 гаран тиимэ фермэнүүд, фабриканууд баригдаха юм.

Украинын партийна организацинууд, советскэ ба хүдөө ажахын органууд һү һаалтые саашадаа нилээд ехэдхэхын тулада колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудта ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. 1955 ондо һү һааха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Республикын колхозуудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр һү һаалга 1954 онойхитой сасуулхада 217 килограммаар ехэ болоһон, тиихэдэ һү һаалта бүхы дээрэ 919 мянган тонноор ехэ болоһон гү, али 38 процент дээшэлһэн байна. 1956 ондо һү һаалгые саашадань ехэдхэхээр хараалагданхай. Колхозуудта үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 1,5 дахин ехэ һүн һаагдаха юм. Энээгээр түрүүшын амжалтанууд түйлагдаа. Ажахын шэнэ жэлэй түрүүшын дүрбэн һарын туршада республикын колхозуудта һү һаалтын валовой хэмжээн үнгэрэгшэ жэлэй тэрэ үеынхидэ орходоо хоёр дахин, һаамхай үнеэн бүриһөө һү һаалга дунда зэргээр 158 килограммаар ехэ болоо. Энэ үе соо республикын колхозуудта хүдөө ажахын эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 22,5 центнер һүн һаагдаа.

Мяха ба һү абалгые ехэдхэлгэдэ тэжээлэй шиидхэхы удхашанартай байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ республикын колхозууд болон совхозууд 1956 ондо кукуруза тарилгые 1 миллион тухай гектараар үргэдхэжэ, тэрээнэй тарилгын хэмжээе 7 миллионһоо үлүү гектарта хүргэхэ байна. Тэжээл абаха талаар бусадшье хэмжээ-ябуулганууд хараалагдана.

Директивэнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, Украинын компартиин XIX съезд, колхознигуудай, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, партийна эдэбхитэдэй суглаанууд, мүн тэрэшэлэн хүдөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн мяха ба һү абаха эдэ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн нэгэн хүсэлтэй байһанаа мэдүүлээ.

Энээнэй тулада республикын колхозууд болон совхозууд малажалай продукци үйлэдбэрилхэ талаар урда тээнь зохёоһон түсэбүүдээ дахинаа хаража үзэнэ, нэмэлтэ резервнүүд болон арга боломжонуудые бэдэрнэ, социалистическэ мүрысөөнэй договорнуудые дахинаа хаража үзөөд батална. Манай гайхамшагта ажалшад—малшад мяха ба һү ехээр абадаг болохын түлөө зоригжолтойгоор тэмсэжэ орoo. Манайда бүхы областьнууд, районууд, колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд ороoһо тарня, мяха, һү болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые абалга дээшэлүүлхын түлөө мүрысэнэ, бусадшье республикануудта тиигэжэ мүрысэдэг байгаа ёһотой.

Гэхын хажуугаар, манайда республикануудай хоорондоо юундэшьеб мүрысэдэггүй байһан ябадалда анхарал хандуулхые хүсэнэб. Хэрбээ зарим республиканууд мүрысэбэшье, элитэ бэшээр мүрысэнэ. Украинын тон олон колхознигууд, совхозуудай ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд республикануудай хоорондоо мүрысэхыень хүсэжэ байһанаа мэдүүлһэн байна.

Хрущев. Танайхин хэнтэй мүрысөө һаа дуратай байнат?

Кириченко. Харюусахамни—Украина Российска Федерацитай мүрысэжэ шадаха байгаа. Тиибэл эгээ томо республиканууд мүрысэхэ һэн. (Альга ташалга). Яахаб, теэд? Бидэнэр түбхын түрүүндэ, минии һанаашаар хадаа, эдлүүриин газарай 100 гектарта, тусхайлбал, һү эгээн ехээр абахын түлөө мүрысэжэ шадаха байгаабди. РСФСР-эй областьнууд һү һаалгые эрид ехэдхэхэ тон һайн арга нүхэсэлтэйнь мэдээжэ!

Хрущев. Зүб.

Кириченко. Мяха абаха талаар УССР-тэй мүрысэхэнь РСФСР-тэ бэрхэтэй байха, юуб гэхэдэ, манайда тэжээлэймнай база үлүү һайн бшуу.

Элдэб республикануудай, областьнуудай хоорондоо мүрысөө һаань һайн байгаа. Тиигээ һаань орондо имагтал ашагтай байха һэн гэжэ һананаб. Бусад республикануудшье мүрысөөндэ оролсожо болохо байгаа. Энэ хадаа шэнэ табан жэл соо хараалагдаһан эхэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ нилээд ехээр туһалха байгаа.

Хрущев. Зүб.

Кириченко. Нүхэдүүд! Коммунистическэ партиин, Советскэ гүрэнэй үмэнэ түйлай ехэ зорилгонууд байна. Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада бүхы резервнүүдые ашаглаха, бүхы ажалшадые, манай бүхы арадые элсүүлхэ, үргэн ниитын социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ ёһотой байнабди. Владимир Ильич Ленин мүрысөөе советскэ обществын хүгжэлтын түгэс ехэ хүсэн гэжэ заажа үгэһэн байна. Тэрэ хүсэн хадаа мүрысөөе «үнэхөөрөө үргэнөөр, үнэхөөрөө ниитын хэмжээгээр хэрэглэжэ, олонхи ажалшадые өөһэдыгөө харуулха, өөһэдыгөө шадабариие дэлгэрүүлхэ, оюун бэлигээ тодоруулха тиимэ хүдэлмэридэ үнэхөөрөө элсүүлхэ...» арга олгоно. (Том 26, нюур 367).

Украинын Коммунистическэ партиин ороoһо тарня, малажалай продуктнуудые ба хүдөө ажахын бусад продукци ехээр абадаг болохын тулада социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхын түлөө ехээр оролдожо, үнгэрэгшэ жэлдэ зарим тэды үрэ дүнгүүдые түйлаа. Олон мянгаад колхозуудай хүдэлмэриие нилээд һайжаруулаабди, колхозно үйлэдбэриин олон мянгаад шэнэ түрүүшүүл ургажа гараһан байна. Бидэнэр хүдөө ажахын үйлэдбэридэ социалистическэ мүрысөө эмхидхэлгын асуудалые шэнжэлжэ байха зуураа, үргэн ниитын энэ ехэ хүдэлөөн дотор ехэхэн дутагдалнуудые олоор элирүүлһэн байнабди. Би энээн тухай хэлэхые хүсэнэб, юуб гэхэдэ, эдэ дутагдалнууд бусад газарнуудташье бии хаш.

Эдэ ямар дутагдалнууд бэ? Зарим ушарта мүрысөөн хооһон шанартай болтогдоно, тэрээниие эмхидхэхэ үедэ нэгэл юумэеэ дабтаха, ёһо дүүргэхэ, кампанишалха, хэрэггүй шууяа гаргаха, митинг хэхэ ябадал олоор гаргагдана, ехээр, бүришье ехээр дэмы шалшаха ябадал гаргагдана. Уялганууд олон ушарта ёһо тэдыгээр абтана, бодото, тодорхой арга боломжонууд, резервнүүдые ашаглалга хараада абтанагүй. Эгээ муунь юуб гэхэдэ, бэелүүлэгдэхэ байһандань хэнэйшье этигэшэгүй, хэтэрхэй ехэ уялганууд тон олон ушарта абтана. Тиин энэ хадаа үргэлжэ ниитын шэнжэтэй болонхой. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, туд тудай гү, али хамтын уялгын, илангаяа хэтэрхэй ехэ уялгын абтахада, Н. С. Хрущевой элидхэл соогоо тэмдэглэһэнэй ёһоор, партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд, газетэнүүд ехэ уялга абагшадые бүхы шадалаараа магтадаг байна. Тиин энэ хадаа тиимэ уялга абаһан хүнүүдтэ ашагтайшье, таатай зохидшье байна. Юуб гэхэдэ, эдэ хүнүүд богонишье саг соо һаань, суuда гарана, тиихэдэ партийна, советскэ хүтэлбэрилэгшэд энээнэйнь ашаар баһал амгалан һайнаар ажабайна, «дээрэһээ» тэдээнэй сэдьхэлые хэншье зобооногүй, уялганууд багадуулагданхай, ехэ бэшэ гэжэ ажаглалта хэнэгүй, харин тиимэ хүтэлбэрилэгшэдые бүхы шадалаараа магтана. Тиин энээниие нютагуудта районуудай, колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд һайнаар һамбаашална.

Олон жэлэй туршада ехэ уялга абадаг байһан хэдэ хэдэн районууд, колхозууд, бригаданууд болон звенонуудые бидэнэр республика дотороо шалтажа үзөөд, тэдэнэр тэрэ уялтаяа хэзээшье дүүргэдэггүй, тэрээнэйнь түлөө тэдэнэрһээ хэншье асуудаггүй гэжэ элирүүлһэн байнабди.

Мүрысөөнэй уялганууд заатагүй бүхэли жэлээр абтадаг, тиин энэнь мүрысөөнэй ябасада үдэр бүри нүлөөлжэ байхын орондо, жэлэй эсэс хүрэтэр хүлеэгээд, иматта хожомынь тэдээнэй эсэсэй дүнгүүдые бэшэхэ шалтаг олтодог байна.

Бидэнэр энэ дутагдалые заһажа байнабди. Жэл соо абтаһан уялганууд мүнөө тодорхой шэнжэтэй байжа, тус тус процессүүдтэ, хүдэлмэриин үенүүдтэ—арбан хоног, неделли гэхэ мэтэдэ хубаагдадаг гэхэ гү, али тус тус хүдэлмэритэй зохилдонхой байдаг болоо. Жэшээнь, жэл соо үнеэн бүриһөө тэды килограмм һү һаахаб гэһэн уялга абаха зуураа, һаалишан болобол эрхэ байдалые ба тэжээлэй ресурснуудые хараадаа абан январьда, февральда, майда ба саашанхи һара бүридэ гү, али арбан хоног соо хэды шэнээн һү һааха уялтаяа бэшэдэг байна. Энэ хадаа уялгын хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһаниие хинажа байхаһаа гадна, тэрэнэй дүндэ нүлөөлхэ арга олониитэдэ олтодог байна, мүн мүрысэгшэдшье мүрысөөнэй ябасые хаража, дутагдалнуудаа усадхажа байха байна. Энэ хадаа хүнүүдые журамтай болгодог, абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын тула оролдосотой болгодог байна.

Мүнөө хүрэтэр манайда юрэнхыдөө хүсэтэйнь хүсэтэйтэеэ, һулань һулатаяа мүрысэдэг, түрүү область түрүү областьтой мүрысэдэг, түрүү район мүрысэхын тула өөртөө адли районие шэлэжэ абадаг байгаа. Колхозуудшье тиигэжэ мүрысэдэг һэн. Мүрысэхын тулада эжэлээ бэдэрхэдээ һулашагуудые, «ядуушагуудые» олоод, тэдээнтэй договор баталдаг, тиигээд эртээнһээ хургаа мушхажа: «бидэ тэрээниие шадахабди даа, бидэ тэрээниие диилэхэбди даа» гэжэ байдаг колхозуудай, районуудай, үнгэрхэдөө областьнуудай хүтэлбэрилэгшэд байдаг байгаа. Теэд хэнииешье диилэхын аргагүй байгаа бшуу. Юуб гэхэдэ, нүгөөдэ мүрысэгшэнь, хөөрхы, үнинэй диилдэшэнхэй хэбтэжэ байдаг байгаа — тэрээниие, харин бодхоохо хэрэгтэй болодог. (Энеэдэн). Эдэ асуудалнууд мүнөө харагдаад, гаргагдаһан алдуунууд зайсуулагдажа байна.

Социалистическэ мүрысөөнэй уялганууд дотор продукциин өөрын үнын показательнууд мүнөө хүрэтэр огто байдаггүй байгаа. Тэдэ уялганууд имагтал продукциин валовой гарасын талаар абтадаг байгаа. Теэд энэ тон буруу бшуу. Украинын партийна организацинууд продукциин единицэдэ хэды ажалта үдэр гаргашалагдахаб гэжэ мүрысөөнэй договор бүхэн дотор, уялта бүхэн дотор заагдахын тулада мүнөө хэмжээ абажа байна.

Мүрысөөндэ илагшадые тодорхойлгодо олонхидоо буруугаар хандаха ушар үзэгдэнэ. Үсөөн бэшэ ушарта иимэ байдаг: хоёр колхоз гү, али хоёр район мүрысөөд, жэлые хоюулаа муу үрэ дүнгүүдтэй дүүргэхэ, тэдээнэй нэгэнииншье уялгаяа дүүргэхэһээ байтагай, харин түсэбөөшье дүүргээгүй байха. Гэбэшье, али нэгэнэйнь зарим тэды үлүү һайн показательтай байхадань тэрээниие абажа ерээд, мүрысөөндэ илаба гэжэ «алдаршуулха». Тиин ажал хэрэгэй унаашье һаань, илагша ябашье тодорой гараха болоно. (Энеэдэн).

Тогтоогдоһон түсэбөө дүүргэһэн гү, али үлүүлэн дүүргэһэн, социалистическэ уялгануудаа дүүргэхэ талаар имагтал эрхим үрэ дүн түйлаһан колхоз, совхоз гү, али районие мүрысөөндэ илаһанда тоолохо гэжэ мүнөө манайда шиидэнхэйбди.

Мүрысөө эмхидхэлгэдэхи дутагдалнуудые заһахадаа уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь мүрысэгшэдтэ зохихо туһаламжа үзүүлнэбди, мүрысөөндэ хайша хэрэгээр хандадаг хүтэлбэрилэгшэдые, уялгануудаа дүүргэдэггүй мүрысэгшэдые суглаанууд дээрэ, хэблэлдэ шүүмжэлнэбди. Социалистическэ мүрысөө эмхидхэлгэдэ гаргагдаһан дутагдалнуудые зайсуулха хүдэлмэри мүнөө хаа хаанагүй ябуулагдажа байна. Шухала ушарай гараад байгаа һаа, мүрысөөнэй договорнууд дахинаа харагдажа баталагдана. Украинын КП-гэй Центральна Комитет мүрысөө эмхидхэлгын асуудалые өөһэдөө хүтэлбэрилхэ, уялгануудай дүүргэгдэхэ хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхэ, түрүүлжэ ябагшадые урмашуулха, түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, гээгдэгшэдые урагшань татаха эрилтэ министрнүүдтэ, зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, партиин обкомууд, горкомууд болон райкомуудай секретарьнуудта табиһан байна.

Ниитын, ёһотойл бүгэдэ арадай хүдэлөөн болоһшо мүрысөөн дотор албан хойрог, ёһо дүүргэхэ ябадалые, мүрысөөнэй эршыень үүсхэн байгуулхы ехэ хүсыень буурyулагша томо дутагдалнууд болон хазагайруулганyудые тэсэхын аргагүй. Манай урда байгаа зорилгонуудые бэелүүлгэдэ мүрысөөнэй түйлай ехэ үүргэ дүүргэхэ байһан туладань тэрээндэ мүнөө ехэхэн анхарал хандуулха хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Социалистическэ байгуулалгада түрүү дүй дүршэл хэрэглэлгын удхашанар бүгэдэндэ мэдээжэ. Энээн тухай тоосоото элидхэл доторшье хэлэгдээ. Хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, манай бүхы арад табанжэлнүүдые бэелүүлгын үедэ түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглээ.

Бүхы шэнэ, түрүү юумэнүүдые хүдөө ажахыда дэлгэрүүлхын тулада, жэшээнь, ехэ мүнгэ зөөри гүрэн гаргашална. Таанар хараад үзэгтыл даа: номууд, брошюранууд олон миллион хэһэгээр хэблэгдэнэ, кинофильмнүүд олон зуугаадаараа гаргагдана, лекцинүүд, элидхэлнүүд олоорoo уншагдана, түрүүшүүлэй хүдэлмэриин арга дүршэл тухай газетэнүүд болон журналнуудта ехээр бэшэгдэнэ. Түрүү колхозуудта экскурсаар ошолго олоор эмхидхэгдэнэ. Конференцинүүд, семинарнууд үнгэргэгдэжэ, түрүүшүүл өөһэдынгөө түрүү дүй дүршэл тухай тэндэ хөөрэжэ үгэнэ. Түрүү дүй дүршэлые дэлгэрүүлхын тулада бидэнэр хүдөө ажахын бүхэсоюзна гайхамшагта выставкэ байгуулаабди.

Түрүү дүй дүршэлые дэлгэрүүлгэдэ гүрэнэй гаргашалһан ехэ гаргашануудай харюулагдажа байдагынь сохомтой. Теэд, хаа хаанагүй тиимэ болоно гээшэ гү? Тон тиимэ бэшэ байһаниинь гэмшэлтэй. Областной, районуудай олон хүтэлбэрилэгшэд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, бригадирнууд, звеньеводууд түрүүшүүлдэ ошодог, фильмнүүдые харадаг, лекцинүүдые шагнадаг, хүдөө ажахын выставкэнүүдые харадаг байна. Теэд, тэдээнэй ажал хэрэг хуушааралл үлэнэ, түрүү арга методууд хэрэглэгдэнэгүй.

Олонхи ушарта манайда бодото дээрээ юун болоноб? Район дотор хоёр—гурбан түрүү, үнэхөөрөө магтуулдаг колхозуудай байхадань тэдээниие тойроһон колхозууд гээгдэнэ, ажахыгаа удаанаар дэбжээнэ. Үнгэрхэдөө олон колхозуудта хэдэн арбаад жэлдэ түрүү ябадаг звенонууд, бригаданууд бии байна, теэд колхоз гээгдэдэг байгаа, гээгдэһэн хэбээрээл байна. Энэ байдал тушаа районуудай зарим хүдэлмэришэдэй һанаагаа зободоггүй байһаниинь гэмшэлтэй. Тэдэнэр жэлһээ жэлдэ бүхы зүблөөнүүд, заседанинууд, пленумүүд, съезднүүд, конференцинүүд дээгүүр нэгэл лэ түрүү колхозуудые нэрлэдэг, мүнөөхил түрүүшүүлэй нэрэнүүдые дабтадаг байна.

Партийна, советскэ болон ажахын организацинуудай олон хүтэлбэрилэгшэд түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ хэрэглэхэ хэрэгые партийна ба гүрэнэй тон шухала уялга гээшэ гэжэ мүнөө хүрэтэр үшөөл мэдэрээдүй байһаар. Теэд түрүү дүй дүршэлые тиигэжэ хэрэглэнгүйгөөр бидэнэр мүнөө манай ажахые дэбжээжэ шадахагүйбди.

Эрхим һайн жэшээе хаа хаанагүй, заатагүй халан абадаг болгохо хэрэгтэй. Энээниие Ленин эридэг байһан юм. Ингэжэ халан абалга һайндуранай бэшэ, харин уялгата байха ёһотой. Түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлгэдэ хайша хэрэгээр хандадаг хүтэлбэрилэгшэдые хүдэлмэриин түрүү арга методуудые хэрэглэхыень баадхаха хэрэгтэй. Иигэхые гүрэнэй интересүүд эринэ.

Республика дотороо түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэмнай мүн иимэ ба бусад дутагдалнууд байгаа. Тэдээниие усадхахын түлөө мүнөө ехээр оролдожо байнабди.

Түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ хэрэглэхэ асуудалнууд һаяхан үнгэрһэн Украинын Коммунистическэ партиин XIX съезд дээрэ хэлсэгдэһэн байна. 1956 онные хүдөө ажахын үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлгын он болгохо гэһэн тон шухала зорилгые республикын партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай урда съезд табяа. Энээниие тодорхойлходо иимэ байна: хэрбээ район дотор түрүү колхозуудай бии һаань (манайда тиимэ колхозууд район бүхэндэ бии) районой хүтэлбэрилэгшэд эдэ колхозуудай хүдэлмэриин түрүү арга методуудые районой хүдөө ажахын бүхы артельнүүдтэ заатагүй дэлгэрүүлхэ ёһотой болоно. Районууд, МТС-үүд болон колхозуудта түрүү звенонууд, тракторна ба таряанажалай бригаданууд, малажалай фермэнүүд бии. Тэдээнэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлэн, бүхы колхозуудые, МТС-үүдые, бригаданууд, звенонуудые түрүүшүүлэй зэргэдэ хүрэтэр дэбжээхэ гээшэ районууд, МТС-үүд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй тон түрүүшын уялга болоно.

Нүхэдүүд! Хүдөө ажахын продукциин үйлэдбэрилгын өөрын үнэ тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлтэйб. Социалистическэ общество доторхи техническэ таһалгаряагүй дэбжэлтэ хадаа ниитын ажалай бүтээсые түргэнөөр дээшэлүүлдэг, энэнь продукциин өөрынь үные хододоо доошолуулжа байха шиидхэхы эрхэ нүхэсэл боложо үгэдэг байна.

Хүдэлмэриин хүсэ ба материальна зөөри эгээ багаар гаргашалан, эрхим шанартай продукци эгээ ехээр үйлэдбэрилхэ гээшэ социалистическэ ажахые эрхилэлгэдэ шухала удхашанартай. Капитализмтай экономическа мүрысөөндэ түйлаха манай илалта энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэлгэһээ түйлай ехээр дулдыдаха байна. Продукциин өөрынь үные химдаруулга хадаа социалистическэ нөөсэлгын гол шухала эшэ үндэһэн, социалистическэ экономикын хүгжэлтын үнэхөөрөө шухала зүйлынь, хуули ёһониинь мүн.

Гэхэтэй хамта, партийна, советскэ, ажахын олон хүдэлмэрилэгшэд продукциин өөрын үные доошолуулгада хүсэд анхарал хандуулнагүй. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ ажал ба материальна зөөри багаар гаргашалдаг болохын түлөө тэмсэл илангаяа муугаар эмхидхэгдэнхэй. Колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд ниитын ажахые нарин нягтаар эрхилнэгүй, ургасын гү, али малажалай ашаг шэмэ абалгаар ехэ дүнгүүдые юушье һаа гаргашалжа түйлахые оролдоно. Юрэнхыдөө тэдэнэр продукциин өөрын үнэ юутэ болоноб гэжэ шэнжэлжэ үзэнэгүй, энэ продукци гүрэндэ гү, али колхоздо хэды шэнээн үнэтэй болохоб, тэрээниие хайшан гэжэ химда үнэтэй болгохоб гэжэ бодожо үзэнэгүй. Жэшээнь, Полтавска областиин колхозуудта 1954 ондо центнер ороoһо тарня абахадаа ажалта үдэр гаргашалга хүрьһэнэйбайгаалиин адли эрхэ байдалтай хүршэ Харьковска областиинхида орходоо 39 процент, сахарна свёкло—20 процент, мяха—6 процент үлүү ехэ байһан байна.

Олон колхозуудта ажалта үдэр хинаалтагүйгөөр гаргашалагдана, захиргаанай штадуул хэтэрхэй ехэ байна. Энэ хадаа хүдөө ажахын продукци абалгые үнэ ехэтэй болгоно.

Хүдөө ажахын продукциин өөрын үные доошолуулхын тулада мүнөө республикын колхозууд болон МТС-үүдтэ захиргаанай—хүтэлбэрилгын аппарадые хорооходо хүдэлмэри хэгдэжэ байна, ажалай нормо дахинаа харагдажа байна. Ажалай эмхидхэлые һайжаруулха талаар бусад хэдэ хэдэн хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ байна.

Районууд болон областьнуудтахи захиргаанай-хүтэлбэрилгын аппарадые хорооһоной ашаар хэды шэнээн мүнгэ зөөриин алмагдаһан тухай тодорхойгоор тогтон хэлэхэ арга боломжогүй байнаб. Гэбэшье, бүхы республика соо абахада олон зуугаад миллион түхэриг алмагдаха байна.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд

А. И. КИРИЧЕНКЫН хэлэһэн үгын түгэсхэл

Хүдөө ажахын хүдэлмэрие механизацилгын хэмжээе нилээд ехээр дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын наукын туйлалтануудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, газарые үрэ ехэтэйгээр ашаглаха гээшэ ажал ба зөөри эгээ багаар гаргашалжа, хүдөө ажахын элдүүриин газарай зуун гектар бүридэ шадаал һаа ехэ продукци абаха арга нүхэсэл байгуулна.

Хүдөө ажахын продукциин өөрын үные тодорхойлхо асуудалнуудай талаар, нүхэдүүд, манай экономическа наукада дутагдалнууд бии байна. Манай олон экономистнууд үнэ сэнгэй хуули ёһон колхозуудта бэелүүлэгдэшэгүй гэжэ арсаад, үнэ сэнгэй категори колхозуудта үйлэдбэрилэгдэдэг продукци тушаа юрэнхыдөө хэрэглэгдэжэ болохогүй байна гэжэ тоолоһон байгаа. Гэхэтэй хамта, промышленностьда хэрэглэгдэгтэл адляар үнэ сэнгэй хуули ёһые хэрэглээ һаа, колхозно ажахые экономичнаар эрхилэлгэдэ туйлай шухала удхашанартай байха байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин экономикын шухала болоһон олон асуудалнууд, түбхын түрүүндэ үйлэдбэриин таргашые ба колхозно продукциин өөрын үные химдаруулха асуудалнууд мүнөө хүрэтэрөө шиидхэгдээгүйн түлөө ехэхэн эрилтэнүүдые бидэнэр манай аграрнигуудта, экономистнуудта, юрэнхыдөө экономическа наукада, СССР-эй Наукануудай академидэ табиха эрхэтэйбди.

Ажал ба материальна зөөри эгээ багаар гаргашалан, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ зорилгые бэелүүлгэдэ МТС-үүд шиидхэхы үүргэ ээлхэ ёһотой. Гэбэшье, натуро-түлбэриин ёһоор гүрэндэ хүдөө ажахын продукци тушааха түсэбөө дүүргэһэнһээнь дулдыдангүй МТС-үүдтэ мүнгэ зөөриин һомолотдодог байһанай эсэстэ МТС-үүдэй олон хүтэлбэришэд экономикын асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалнагүй, түс продукциин гүрэндэ хэды шэнээн үнэтэй болохыень тооложо үзэнэгүй.

МТС-үүдэй олон хүтэлбэрилэгшэд условно хахалалгын гектарай хойноһоо ороод лэ, шадаал һаа ехэ продукци абаха тэһэн гол шухала зорилгоёо орхижорхино, валовой продукциин центнертэ, натуро-түлбэриин центнертэ МТС-эй гаргашые доошолуулха асуудалда, МТС-эй ашаг олзые дээшэлүүлхэ асуудалда һаналаа табинагүй.

Натуро-түлбэриин ёһоор абтадаг продукциин единицэдэ гүрэнэй таргашые эрид доошолуулха хэрэгтэй. Энэ хадаа техникэ хэрэглэлгые үндэһөөрнь һайжаруулхые, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта түрүүшын ээлжээндэ таряанажал ба малажалдахи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилга үргэдхэхые, ажалайнгаа халаанайгаа нормые механизаторнуудай дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхые эринэ.

Мүн тэрэшэлэн МТС-үүдэй саг үргэлжын кадрнуудые бүхы жэлэй турша соо тон зүбөөр, ашагтайгаар ажаллуулха, машинануудай заһабариин үные нилээд ехээр химдаруулха, горючи болон бусад материалнуудые гамтайгаар гаргашалха хэрэгтэй.

Эдэ бүхы асуудалнууд партийна организацинуудай, илангаяа нютагуудтахи партийна организацинуудай ехэхэн анхарал татаха байха гэжэ һанагдана.

Хабарай тарилгада һайнаар, саг соонь бэлэдхэлгэ мүнөө тон шухала хэрэг болоод байна. Юуб гэхэдэ, энээгээр мүнөө жэлэй ургасын үндэһэ һуури табиха байнабди. Украинын партийна организаци энэ асуудалда ехэхэн анхарал хандуулна. Республикын колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд үрэһэ, тракторна парк болон бусад машинануудые бэлэдхэхэ, үтэгжүүлгэ зөөхэ, тарилгада ажаллаха ба тарилгын хойноһоо харууһалха олон кадрнуудые бэлэдхэхын тула ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна. Гэбэшье, гол шухалань юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ манайда кукурузын бүхы талмайе—7 миллионһоо дээшэ гектарые колхозууд болон совхозууд эгээ түрүүшынхеэ иматта калибровалагдаһан үрэһөөр тариха юм.

Нүхэдүүд! Украинын коммунистнууд КПСС-эй Центральна Комитедэй хараа шугамые ба ажал-ябуулгые нэгэн һаналаар һайшаана. Энээниие һая үнгэрһэн Украинын Коммунистическэ партиин конференцинүүд ба съезд гэршэлжэ, КПСС-эй ЦК-е тойрон республикын партийна организацинуудай хэлбэришэгүй нягтаар жагсанхайень харуулһан байна.

Бүхы украин арад манай партиин Центральна Комитедэй хараа шугамые ба ажал-ябуулгые мүн тэрэшэлэн нэгэн һаналаар һайшаана. Энэ хадаа зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проектые хүдэлмэришэд, колхознигууд болон интеллигенциин суглаанууд дээгүүр зүбшэн хэлсэхэ үедэ илангаяа эли тодоор харагдаһан байна.

Асари ехэ зорилгонуудай урдаа байһаниие гүнзэгыгөөр мэдэрһэн советскэ Украинын ажалшад Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын тулада эршэ хүсэеэ гамнахагүй. **(Үни удаан альга ташалга).**

Партиин XX съездын түүхэтэ материалнууд республикын ажалшадай ажалай урма хэшаэлые улам ехээр бадаруулна

Дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаба

Манай республикын ажалшад бүхы советскэ арадтаяа хамта Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые баяр баясхалантайгаар угтажа, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялгануудые абана. Мүнөө үедэ республикын промышленна предприятинуудта, колхозууд болон совхозуудта митингнүүд, суглаанууд үнгэргэгдэжэ байна.

Үсэгэлдэр БМАССР-эй Культурын министерствын типографиин хүдэлмэрищэд ехэ цехүүдэйнгээ нэгэндэ сугларжа, митинг үнгэргэбэ. Профсоюзай фабрична комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Халматов митинг нээхэ зуураа, партийна организациин секретарь нүхэр Астаховта үгэ үгэбэ. Нүхэр Астахов партиин XX съездын табиһан түүхэтэ ехэ зорилгонуудые бүрин һайшаагаад, 1956 оной нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэхые коллективэйнгээ хүдэлмэришэдые уряалба.

Удаань линотипна цехын начальник Афанасьев, типографиин директор Барер, хүдэлмэришэд Лыгденова, Рыбакова, Дуненко болон бусад үгэ хэлэхэ зуураа, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездын табиһан ехэ зорилгонуудые бэелүүлхээр хэзээдэшье бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

Типографиин коллектив митингынгээ түгэсхэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялга баталан абаба. Уялга соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: 1956 оной нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые мартын 25 хүрэтэр дүүргэхэ, I квартал соо түсэбһөө гадуур 25 мянган түхэриг мүнгэ зөөри арбилха, ажалай бүтээсые 5 процентээр дээшэлүүлхэ, мүн продукци үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэхэ 15 мянган түхэригэй материал алмаха. Эдэ үдэрнүүдтэ типографиин хүдэлмэришэд хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Халаанайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэгшэдэй тоо үдэр ерэхэ бүри олошорно.

Ц. Цыдыпов.

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад партиин XX съездын материалнуудые тон анхаралтайгаар шудалжа байна. Агитаторнууд үдэр бүри уншалга, хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Булад шудхалгын цехын бригадир, агитатор Ф. И. Беляев хөөрэлдөө үнгэргэжэ байна.

З. Веснинагай фото.

Ажалай шэнэ амжалтануудта зоригжуулна

КПСС-эй XX съезд нээгдэжэ, советскэ хүнүүдэй ажабайдалда туйлай ехэ событи болобо. Олон мянган хүдэлмэришэд социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа, энэ түүхэтэ үдэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтаба. Тэрэ тоодо Эрийскэ леспромхозой модошод оролсоно.

Леспромхозой модошод, механизаторнууд партиингаа XX съездын хүндэлэлдэ модо бэлэдхэхэ ба шэрэхэ нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, даалгабариһаа гадуур 11 мянган кубометр модо Эхэ орондоо үгэхэ гэһэн уялга абаа һэн. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, январь һарынгаа даалгабариие амжалтатайгаар дүүргээ. Модо бэлэдхэлэй Дардын хүлэй пунктын хүдэлмэришэд модо шэрэхэ хоёр һарынгаа даалгабариие урилшалан дүүргэжэ, съездые угтаба. Ажалай новатор Антон Романаускисай даадаг агрегат «Л—20» маркын лебёдкоор февралиин түрүүшын хахад соо 600 шахуу кубометр модо таллуулба. Тракторист Ажусанис, электрохюрөөшэн Шокарев болон бусад үдэр бүриингөө нормые 150 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ.

Леспромхозой участогуудай модошодой дунда агитаторнууд КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые уншажа эхилээ. Дардын хүлэй пунктын хүдэлмэришэдэй митинг дээрэ электрохюрөөшэн нүхэр Шокарев «зургаадахи табанжэл соо партиин хараалһан зорилгонууд намайе ажалай шэнэ амжалтануудта зоригжуулна, үдэр бүриингөө нормые 130 процентһээ доошо дүүргэнэгүйб» гэжэ мэдүүлбэ.

М. Старкова.

Нэгэн дуугаар һайшааба

КПСС-эй XX съездын нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, 3-дахи автотранспортна конторын гаражда 130 гаран хүнэй хабаадалгатай митинг болобо.

— Советскэ арад түрэл партиингаа ээлжээтэ съездые хаа хаанагүй ажалай амжалтаар угтаба,—гэжэ шофёр Явэлю хэлэбэ.—Манай конторын коллектив съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, 1955 оной үйлэдбэриин түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Тиигэбэшье, мүнөө жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб үшөөл хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ... Тиимэһээ съездын боложо байха үедэ бидэнэр эршэ зоригоо улам нэмээн ажаллажа, дутуу дундануудаа ойрын саг соо усадхан зайсуулха зэргэтэйбди.

— Бидэнэрэй, автомобильна транспортын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ партимнай тон ехэ зорилгонуудые табиба. Манай коллектив урдаа табигдаһан зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэ гүйсэд аргатай. Партиингаа анхарал оролдолгодо харюу болгон, би хүсэ шадалаа дабхарлан ажаллахаб,—гэжэ барилгын цехын наһажаал хүдэлмэришэн нүхэр Хамаро хэлэбэ.

Саашань үгэ хэлэһэн нүхэд Серкин, Налётов болон бусад Коммунистическэ партиин бэелүүлжэ байгаа агууехэ программануудые һайшаан, түрэл партидаа үнэн сэдьхэлэй халуун баярые хүргөөд, хараалһан хэмжээ-ябуулгануудыень ажал хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллахабди гэжэ мэдүүлбэ.

АЖАЛША БҮЛЭ

«Дулма хүгшэн хүдөө ажахын выставкэһээ ерэбэ» гэһэн зугаа тэрэ үдэшэндөө Галба нютагай айл бүхэндэ мэдээжэ болоо һэн.

Уданшьегүй үбгэд хүгшэд, мүн залуушуулшье Москвагай һониниие шагнаха гээд, тосхоной баруун үйлсөөр һубарилдан Дулмын гэр тээшэ шэглэбэ.

«Шимнай Москва хүрөөд ерэбэ гүш?», «Москвагай һониниие хөөрыш», «Дулма Гонжиповна выставкэ дээрэ юу харабат?», «Минии захиһан юумэ асараа гүш?», «Дулма эжы, һайн ябаад ерээ гүш?» гэжэ байжа гэрээр дүүрэн сугларһан үбгэд хүгшэд Дулмаһаа асуугаа бэлэй.

Дулма Галсанова замда ябажа эсэһэн байбашье, нүхэдэйнгөө халуунаар угтажа байхада, баясаһандаа эсэһэнээ мартажа, урматайгаар хөөрөө һэн.

— Түнхэнһөө сааша гараагүй нам шэнги хүгшэнэй Москва хүрөөд ерэхэ тээшэ ёһотойл зол байна даа,—гээд тэрэ сугларгашадта хөөрэбэ.—Хүдөө ажахын выставкэдэ нам шэнги наһатайшуул олон ошоод ябана. Һайнаар ажаллаа хадаа таанарай хэнтнайшье выставкэдэ хабаадалсаха эрхэтэй...

Дулма Гонжиповна Галсанова таби гаран наһатайшье һаа, үшөө хүнгэн зандаа. Тэрэ хорёод жэлэй саада тээ артелиин һая эмхидхэгдээд байхада малай фермэ дээрэ ажаллажа эхилһээр, мүнөө болотор ходо энэ хүндэтэ уялгаяа дүүргэнэ. Олон жэл соо оролдостойгоор ажаллажа. Дулма Галсанова хүндэтэй болоо.

Тэрэнэй шүрбэһэлиг гараар хэдэн мянгаад литр һүн һаагдаһан, хэдэн зуугаад тугал түлжүүлэгдэһэн байна. Тэдэнь тобир тарганаар үдэжэ, ниитын малай тоо толгойе олошоруулһан, артелиин олзо доходые арьбадхаһан байха юм. Һүүлэй арба таран жэлэй турша соо Дулма Галсанова колхозой үүлтэртэ фермэ дээрэ тугалшанаар ажаллана.

Энэ фермэ ганса колхоз соогоо бэшэ, харин Түнхэнэй аймагай түрүү фермэ гэжэ тоологдодог. Эндэнь үнеэдэй, тугалнуудай байха типовой байранууд бии. Тэжээл буйлуулха гэр соо солоомо хэршэхэ механизм, кормозапарник тодхогдонхой. Фермын түрүү һаалишад этэшэ дүү Евгения, Елизавета Поповатан түс түстаа үнгэрһэн жэлдэ даажа абаһан үнеэн бүриһөө 2300 литр һү һаажа, аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсаһан юм.

Дулма Галсанова 3 жэлэй саада тээ тугалнуудые эхэһээнь һалгаагаад, түлигдэдэггүй байрада байлгажа түлжүүлхэ арга түрүүшынхеэ хэрэглээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ түрүү аргые жэл бүри хэрэглэнэ. Нёдондо жэл Дулма хүгшэн эхэһээн һалтаагдаһан 25 тугал түлигдэдэггүй байрада байлгажа, тобир тарганаар мал болгоһонойнгоо түлөө Москва орожо, Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсаха хүндэтэ эрхэ олоһон юм.

Выставкэдэ ошожо ерээд, Дулма Галсанова улам һайнаар ажаллажа байна. Мүнөө тэрэнэй хүдэлмэридэ харюусалгатай үе ерэнхэй: үнеэд туглаллажа захалба. Январь һарада тэрэ 20 гаран тугал абаад, тобир тарганаар түлжүүлжэ байна.

Мүнөө жэлэй выставкэдэ кандидат болоод байнаб. Абаһан тугалнуудаа гарзалуулангүй ондо оруулбал Москвада дахин ошохол байхаб, — гээд Дулма хүгшэн хөөрэнэ.

Колхозой партийна организациин секретарь Жимба Аюшиевич Ангархаев нэгэтэ Дулма Галсановада хандажа элүүр мэндыень һурахадань, «үшөө хүнгэн байнаб даа. Түрэл партиингаа XX съездын табиһан зорилгые бэелүүлэлсэхын түлөө шадалаараа оролдохоб» гэжэ харюусаа һэн.

Дулмын хүбүүн — Пүнгэс-Сырен Шагдурович колхоздоо түмэршэ дарханаар ажалладаг. Залуу дархан мүнөө хабарай тарилгада бэлэдхэжэ, тухагүй байна. Хабар боложо, Саян һарьдагай саһан малгайн хайлажа, гол горхон боложо урдасар залуу дархан хэдэн плуг, сеялкэ, борной, тэргын мөөрэнүүдые заһаха зорилго табяад, ажаллажа байна. Тэрэнэй ажаллажа байхые харахада урматай даа: хөөргэ сооһоо гаргагдаһан хүхэ дүлэтэй, шад улаан түмэрые балтаар сохидохонь одо мүшэд шэнги олон мянган ошон яларан бутарһаар унтарна.

— Дарханаймнай гэр хуушаршоо, мүнөө жэл шэнэ гэр барихамнай ха, — гээд залуу дархан хөөрэнэ.

— Барилгын модо бэлдэнхэй түт? —гэжэ асуухада:

—Хорёод гаран хүн Бадарай нарһан тужада гараад, модо отолжо байна. Тэдэнэр 2 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ юм,—гэбэ.

— Бэрхээр ажаллажа байгаа байнат.

— Бэрхэшье гэхэ юун байха һэм. Харин мүнөө жэлдэ эжытээ хамта выставкэдэ ошохо эрхэ олоод байнабди. Ганса дүү басагамни ошохогүйнь... Һайнаар ажаллабал хойто жэл ошоно аабза.

Залуу дарханай дүү—17-той Ольга басаган нёдондо 10 класс дүүргээд, колхоздоо үлэжэ, малай фермэ дээрэ тоо бүридхэгшээр ажаллажа эхилһэн байна. Ольга фермэ дээрээ агитатор юм. Хамта ажалладаг һаалишадтаа газетэ, журнал уншажа үгэдэг, хөөрэлдөө эмхидхэдэг.

— Ажал хүдэлмэридэ һайса дадаад, саашадаа эрдэмээ дээшэлүүлхэдэнь һайн байха,—гэжэ хүгшэн эжынь урматайгаар хөөрэнэ.

Ольга багаһаа хойшо эжытээ хамта адуу мал адуулалсажа, энэ хүдэлмэридэ дуратай болоһон юм. Мүнөө Ольга зоотехник болохо хүсэлэнтэй. Энэ хүсэлэнгэй бэелүүлэгдэхэ байһанда Ольга сохом этигэдэг.

Ажалша энэ бүлынхид артелиингээ ажал хүдэлмэридэ эдэбхи хэшээлтэйгээр хабаадалсажа, ниитын олзые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ нэмэри оруулна. XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз жэл бүри ороoһо таряанай үндэр ургаса хуряана. Таряанай ургаса жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Хэрбээ колхоз 1953 ондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 7 центнер ургаса хуряаһан байбал, ажахын үнгэрһэн жэлдэ гектар бүриһөө—13,3 центнер хуряагаа. Артелиин ажахын хүгжэхэтэй хамта колхознигуудай ажабайдал һайжарна. Тэдэнэр ажалта үдэртөө таряа талха, тоһо зөөхэй, мүнгэ ехээр абана. Дулма хүгшэнэй бүлэ нёдондо жэл мянга гаран ажалта үдэр оложо, 325 пүүд таряа, ехэ мүнгэ абаһан юм.

— Амбаараар дүүрэн тарятай, гэрээр дүүрэн ашанадтай болоод, золтой жаргалтай ажаһуунаб. Бидэндэ иимэ зол жаргал түрэл парти олгоһон юм,—гээд хүгшэн Дулма хөөрэбэ.

**
*

Колхозой түрүүлэгшэ — гушан мянгатанай нэгэн Африкан Хулугурович Винтовкинтай хамта Дулма хүгшэнэйхиһөө гарахадамнай, һүниин тэн болонхой, газаа шэмээгүй, аалихан байгаа һэн.

Үүлэнэй забһараар шагааһан хадуур мэтэ хахад һарын толондо Саяан уулын буурал сагаан оройнууд элеэр харагдажа байба.

Африкан Хулугурович бодолгото болошоод ябатараа:

— Энэ бүлэдэ адли оролдосотой хүнүүд колхоздомнай олон, —гээд, түрүүлэгшэ колхознигуудайнгаа эршэ хүсэндэ этигэлтэйгээр хөөрөө һэн.

Б. Шатонов.

Галба нютаг, Түнхэнэй аймаг.

Нүхэр Н. С
элидхэл тү
оронуудай хэ
бэш
ин

ДЕЛИ, феврал
XX съезд дээрэ
Нэгэдэхи секрет
Хрущевой хэһэн
скэ хэблэл ехэ
һаар.

«Нейшнл герал
бэшэг соогоо
«Буу зэбсэг хуря
нэй баталагдатар
туршажа үзэлгы
гээр ба хани бар
байхые хүсэһэн
Панча шилада (
табан ёһо гурим.—
лалта) үндэһэлэн
байгуулха тухай
дурадхал Азида
тон ехээр һайшаа
шье атомна бомб
соохоһоо Холбоото
саһан тухай Анто
һэн байна». Сов
үнэхөөрөөл эб най
байһые гэршэлһэн
римтанууд бии. Б
нуудта урда мэтэ
таагүй политика
баримта байхагүй
на.

Панча шилын ёһ
дэһэлэн Холбоото
глитай, Францитай
хы оронуудтай ха
тоохоор Росси бэ
Хрущев мэдүүлээ.
сиин хоорондохи х
шүүрилтэй зандаа
дэлхэй дээрэ яара
жэлгэ ба дайнай а
даха байна гэжэ тэ
дүүлээ» гэжэ «Хи
түрүү бэшэг соого

РУМЫ

БУХАРЕСТ, ф
(ТАСС). Советскэ
нистическэ партиин
дэлмэриие Румы
тон ехэ һонирхо
лан хаража байн
Хрущевой элидхэл
нүүд, тэрэнэй тексты
шалга ба зүбшэн
приятинууд болон э
та болоно.

«Скынтейя», «Му
нүүд нүхэр Н. С. Хр
тушаа түрүү бэшэг

Советскэ Союзай
скэ партиин Центра
тоосоон тушаа парт
дээрэ КПСС-эй Ц
секретарь Н. С. Хр
элидхэл коммунизм
ветскэ Союзай ила
дабшалгада тон ш
нартай документ бо
демократиин ба со
лагерьта, коммуни
революционно хүдэ
рамдалые, социал
хүсэжэ байһан бүхы
удхашанартай до
Социалистическэ э
жөөхэ, советскэ хү
байдалые ба куль
дээшэлүүлхэ хэрэг
соо СССР-эй туйла
жалта, мүн советск
литикын һайн үрэ д
скэ Союзай Комму
тиин политикын то
үнэмшэлтэй тодоор
«Скынтейя» газетэ б

Мүнөөнэй уласхо
жэлтын асуудалнуу
Хрущевой элидхэл с
гээр хэлэгдэһэн бай
далнуудта «Скынте
той анхарал хандуу

Республикын
аргал шэбхэ га
тогтоолгын яба
оной февралиин 1

Аймагууд	Аргал шэбхэ гаргалга (процентээр)
Тарбагатайн	31,1
Мухаршэбэрэй	22,0
Бичурын	15,2
Заиграйн	15,1
Түнхэнэй	14,4
Кабанскын	13,9
Ториин	13,1
Кударын	12,2
Кяхтын	10,8
Прибайкальска	10,7
Б-Кударын	10,4
Сэлэнгын	9,9
Иволгын	9,0
Хэжэнгын	7,8
Баргажанай	7,2
Зэдын	5,4
Яруунын	3,7
Хориин	3,7
Курумканай	3,2
Закаменай	2,8

Редактор Д. Л.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства —47-59 пропаганды и пер
культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00692. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР.